

ABONAMENTUL

Pe un an . . . . . 24 Cor.
Pe jumătate an . . . . . 12 "
Pe 1 lună . . . . . 2 "
Nrul de Duminică pe un an 4 Cor.
Pentru România și America 10 Cor.

Pentru România și străinătate nrul de zi pe an 40 franci.

TRIBUNA

REDACȚIA și ADMINISTRAȚIA
Deák Ferenc-utca nr. 20.

INSERTIUNILE se primesc la adm-
nistrație.

Manuscrise nu se înapoiază.

Telefon pentru oraș și comitat 502

Impotriva presei.

(R) În toate statele din Europa, chiar și în Rusia, când e vorba să se realizeze o reformă, autorii se conduc de spiritul liberal și democrat. Numai în »liberala« noastră țară continuă a domni cel mai reacționar curent. Dieta votă proiectul lui Apponyi care desființează dreptul autonom școlar al naționalităților, intră în sanctuarul familiei, iar pe învățători îi face slugi ai guvernelor... Vine acum un alt luceafăr al partidului kossuthist, ministrul de justiție Günther, care sub pretext că reformează legea de presă ținde să pună și el căluș presei. Se înțelege: și de astă-data lovită are să fie în-deosebi *presa naționalistă*.

De câteva zile ancheta convocată de ministrul Günther ține sfat. Din desbaterile ce urmează, vedem clar că împotriva noastră au să se descarce trăznetele tuturor șuchiaților șoviniști. Nu e destulă adecă jertfa adusă de publicității naționaliști, ci conducătorii coaliției — azi și ai țării — vor să ne facă imposibilă ori-ce activitate. Rakovszky, vice-președintele dietei, de pildă, a cerut să se introducă în proiect un paragraf în virtutea căruia să poată fi luați la răspundere și întemnițați *toți* redactorii, — *răspunderea cumulativă*, sub regimul căruia, inaugurat prin patenta împărătească dela 1852, frații noștri din Ardeal au trăit de altfel o jumătate veac, regim care la un moment dat, în toamna anului 1893, s'a aplicat celor dela »Tribuna« (din Sibiu) așa fel, încât Eugen Brote a trebuit să se exileze, iar redactorii Sept. Albini, I. Russu-Șirianu, Alexandru Dordea, Andrei Balteș, apoi administratorul Nicolae Roman și chiar

mașinistul Ioan Popa-Necșa au fost porniți deodată la — Seghedin! Ne mai vorbind de amenzi colosale care au fost croite!

Mai vor apoi legiitorii kossuthiști să institue o *cameră a presei*, bunăoară cum e camera advocațială, punându-se anume condiții pentruca cineva să poată fi ziarist și prevăzându-se anume pedepse pentru ceice nu se vor purta — patriotic!

Înțelege ori cine ce ar însemna asta: pur și simplu *desființarea presei naționaliste*. Trebuind să depunem examen înaintea unui comitet ales din sinul celei mai îndrăcite și mai intolerante corporațiuni din țară, câți oare dintre noi ar mai putea ajunge ziaristi? Și câți ar mai putea rămâne, când s'ar încuviința condiția să fim cu trecut »nepedepsit« și pentru ori ce abatere s'ajungem la disciplina și judecata colegilor noștri maghiari?

Spiritul de care e condus guvernul în alcătuirea acestui proiect, mai bine se poate vedea din următoarele șire ale ziarului »Pesti Hirlop« (dela 8 Maiu n.):

»Pentru înfrânarea presei trădătoare de patrie — scrie numitul organ guvernamental — *trebuie introdusă confiscarea* ori căruia product de tipar care cuprinde agitare contra constituțiunii maghiare, a integrității statului ungar, a caracterului maghiar al statului și a limbei oficioase maghiare. Impotriva atacurilor naționaliste și internaționale statul ungar trebuie să mențină aceste *măsuri statariale*«.

Ceea-ce ar însemna nu numai nimicirea ziarelor naționale, dar *ar face imposibilă orice carte românească, slovacă, sârbă ori germană, căci confiscarea ar fi dreptul ad-*

ministrației, și care slujbaș dela poliție n'ar ști să descopere agitație contra limbei maghiare în orice tipăritură nemaghiară, fie chiar numai Tatăl nostru tipărit în altă limbă!?

Avem aci a face cu un plan pervers concentric: în același timp când Apponyi vrea să pună cruce ori cărei școli nema-ghiare, tovarășul (și protejatul) său dela justiție ține să impiedice și el ca nu cumva *presa și cărțile să țină locul școlii naționaliste*.

Iată planul bine chibzuit și unitar prin care șoviniștii din coaliție vor să desființeze naționalismul nostru.

Iar după cele petrecute deja, nu mai suferă îndoială: are să se facă și această reformă... Coaliția are mână liberă — acasă. Numai de armată să nu se atingă și să voteze bani și cătane.

Politica națională maghiară. Marele jesuit, contele Apponyi, care a făcut atât de mari servicii clericalismului catolic și care se pregătește să decreteze averile lăsate bisericilor, ca acestea să provadă instrucția, de proprietăți ale bisericii și nu ale statului — este descoperit în articolul prim din nrul 107 (de Duminică) al ziarului »Az Ujság«. Arată menționatul articol, că Apponyi a luat în timp relativ foarte scurt mai multe dispoziții, cari nu se împotrivesc numai cu spiritul dar și cu dispozițiile articolului de lege XX din 1848, amintind, că întâiu printr'un simplu ordin, fără aprobarea camerei, ministrul a urcat salariile călugărilor profesori, numind ca pretext egalitatea drepturilor, cu toate că

Giosue Carducci.

Discurs ținut în sala Ateneului de dl Barbu Delavrancea.

(Note stenografice).

Domnilor și Doamnelor,

La 16 Februarie, stil nou, de pe cel mai frumos cer al lumii, care se întinde peste cea mai frumoasă grădină a Europei, o stea de întâia ordine a pierit. Italia a pus doliu. Cu ea s'a asociat Franța, Germania, Anglia, Spania. Noi depunem o lacrimă de pietate pe mormântul celui mai mare poet al Italiei, de sunt 60 de ani în-coace.

Greu de vorbit de Giosue Carducci. Cui îi e frică de vijelie din cauza trăznetelor, și cine pe arsură va suferi de soarele care înbolnăvește pe unii și răspândește sănătatea pentru toți ceilalți, anevoie va înțelege pe Carducci. El e vijelia și lumina. Vijelia curățind atmosfera și lumina soarelui arzător desinfectând tot, mai mult decât toate mijloacele oamenilor de știință. (Apl.)

Născut, în Val di Castelo, la 1836, — trăind în câteva orașele de ale Toscanei, — alergând cu Titu Liviu la subțioară dela goalele țărniuri ale mării spre adăpostul modest dar poetic al concetățenilor săi, — Carducci își începu viața hotărât, sănătos și fără frâu. La natura severă a Toscanei, se adaugă natura elocinte a lui Titu Liviu.

El încheie teoria artiștilor cari n'au visat altceva mai mareț ca il risorgimento Italiei. Dela 1760 și până la 1860, toată arta și toată știința Italiei, cu rari excepțiuni, aci au bătut ca să descue, aci ținta, onoarea și idealul. Poate că mulți din

italieni au scăzut din talentul lor. Au abandonat o parte din artă. Eră cea mai mare jertfă ce o faceau patriei. (Aplauze). Revistele științifice și publicațiunile filosofice, dospesc într'una unicul scop pentru care toată Italia devenise carbonară. Până și geniul îndurerat al lui Leopardi — lumină extraordinară trăind pe un cadavru — vede patria, una și de o singură ființă, cu arcuri, cu bastioane, cu coloane, în genunchi și plângând. Și pe Italia — doamnă, o biată slujnică. Și nimeni nu o apără? Aici armele, aici, el singur va combate, și singur va cădea... (Apl. prelung.)

Cu așa precursori, și cu natura lui, Carducci apare dela început un revoltat. Ca un rău dela inunte, când ploauă, rupe tot ce-i stă împotriva. Răul se potolește; apele îi ajung în albie sporită; repezițiunea lui se stinge; e domol și impunător. Carducci termină cum începe: pururea revoltat. Murind... forța care agită lumea, ca și cum s'ar pune capul pe aceeași pernă funerară... (Aplauze furtun.)

Plecând din timpul lui străbate secole, privește pe cei cari se rezvrăteau în numele artei și al științei, se apropie de monumentul literar al lui Dante, îl citește, îl înțelege, îi seamănă. Carducci pornește din cântul înfiorător al lui Dante. Și pe câți n'a urit Dante! Pe ambițioși, pe nesățioși. Dar oricât de crâncen a pedepsit, rând pe rând, pe acei cari n'au păstrat măsura, tot le lasă o speranță. Pe indiferenți însă îi detestă. Pe ei nu-i primește nici cerul, nici infernul. Cerul, ca să nu-l păteze; infernul, ca să nu-i onoreze. Indiferent le-a fost tot ce e adevăr și bine, tot ce e frumos și mare. Familia, ei, — patria, ei, — universul, ei. În al doilea rând, florentinul, concepe o Italie

condusă de un Cesar. Să-l ascultăm. E biciu de foc. Profeții nu s'au ridicat mai sus.

Ahi serva Italia di dolore ostello,
Nave senza nocchiero in gran tempesta,
Non dona di provincia, ma bordello...
Ahi gente, che dovresti esser divota
E lasciar seder Cesar nella sella
Se bene intindi cio che Dio ti nota!

»Ah! Italo, roabo, otel al durerii, navă fără cărmaci în tempeste, nu stăpână a provinciilor, dar... Ah! ginte care ar trebui să fii devotă, și în scară să lași Cesar să șeadă, dacă înțelegi bine ceea ce Dumnezeu te învață«. Da, Dante voia o Italie, o patrie, condusă de un Cesar iar nu de un Papă. (Apl. prelung.)

Cu Dante se aseamănă Carducci. Ca doi frați. Ca două minuni. Sub acelaș cer, în acelaș pământ, glasul lor răsună, ca două trîmbițe de războiu, îndemnând spre bine, spre ideal. »Înainte a thermelor lui Caracalla« e săpat în peatră, e mânia devenind blăstăm. »Aleargă între Coelius și Aventin, nori posomorâți; vântul umed bate din câmpia tristă; în fund stau munții al-bani, albiți de ninsoare«. O engleză caută în carte explicarea acestor ziduri cari »amenință cerul și timpul«. »Și un ciociar, înfășurat în manta, fluerând trist prin barba sa stufoasă, trece fără a privi. Friguri, aci te invoc, zeiță prezentă. Dacă îți fură scumpi ochii plângânzi și brațele întinse ale mumelor, cari te invocau, dela capul ofilit al copiilor: dacă îți fu scump anticul templu ridicat pe muntele Palatin. Friguri, ascultați-mă. Pe oameni noi respingeți-i, și micile lor

aceștia au destulă avere particulară — și că al doilea s'a grăbit să accepte propunerea canonicului Csernoch de a se primi în legea școlară amendamentul, ca atât călugării cât și călugărițele, cari instruiască în școlile populare să fie făcuți părtași la întregirea salariilor din partea statului.

Pe urmă, făcând aluziune la articolul apărut la 24 Aprilie în »Budapesti Hirnap« (despre care am vorbit și noi la timpul său), în care se recomandă, ca statul să răscumpere pământul dela biserici, ca să-l dea în folosință poporului — »Az Ujság« atrage atențiunea asupra împrejurării, că averile s'au lăsat bisericilor numai spre a fi folosite, și astfel acestea nu formează proprietatea lor. Statul așadar poate dispune de ele, iar nu să vie și să le răscumpere dela biserici.

»Az Ujság« știe bine, că articolul din chestie, apărut în »B. H.« este inspirat de însuș ministrul cultelor, ca să probeze, ce impresie va face în opinia publică.

Iată dară dat pe față naționalismul mare-lui meșter de maghiarizare Apponyi tocmai din partea maghiarilor. Iată dară la ce se reduce politica națională maghiară. Nu interesele poporului și ale statului, ci mai presus de toate ale preoțimei, ale clericilor!

Iată cât de pe neașteptate s'au confirmat cele susținute de noi în articolul, apărut în numărul nostru de Paști: »Politica națională maghiară«.

Contele Andrassy, ministrul de interne, a fost primit Luni în audiență la Viena din partea Maiestății Sale. Conform declarațiunilor ministrului scopul acestei vizite a fost referarea asupra chestiilor curente, cari se țin de ministerul de interne, precum și asupra garanțiilor constituționale. Referada asupra chestiei din urmă a fost, precum se afirmă, primită cu mult interes din partea regelui, care și-a rezervat dreptul de a decide ulterior. Ministrului Andrassy i-s'a dat ocazie de a desmîni în fața unui redactor al ziarului »Zeit« știrile mai vechi, că Maj. Sa nu este învoit a da garanții constituționale, căci în acest caz, zice ministrul, n'ar mai fi rămas la postul său (!?).

Wekerle la Viena. Ministrul președinte dr. Wekerle a fost primit ieri în audiență din partea regelui. Înainte de această audiență Wekerle a avut o întrevvedere cu Andrassy, care și ieri s'a aflat la Viena și cu ministrul a latere Zichy.

Audiența s'a început la ora 11 și a durat o oră și jumătate. Ministrul președinte i-a referat Maj. Sale despre situația politică și despre chestii curente. Pe urmă i-a prezentat programul guvernului privitor la jubileul anului al 40-lea dela încoronarea Maj. Sale de rege al Ungariei.

Regele a luat cu plăcere la cunoștință acest program și i-a comunicat ministrului președinte, că din acest prilej va petrece mai mult timp la Budapesta. Totdeodată Maj. Sa i-a amintit ministrului, că din incidentul acestui jubileu a dăruit o orgă nouă pentru biserica lui Matia din Buda, unde s'a săvârșit încoronarea.

După audiența Wekerle s'a întrevăzut cu premierul austriac, baronul Beck, discutând chestiile transacțiunii. Cu privire la termenul reluării desbaterilor asupra transacțiunii, lucru, care se va face în Budapesta, nu au putut lua nici o hotărîre deoarece guvernul austriac — zice-se — nu este încă definitiv în clar cu propozițiile, ce vor avea să se discute.

După aceea Wekerle a conferat mai mult timp cu baronul Aehrenthal. În Budapesta a sosit aseară la orele 11.

Audiența a doua a contelui Hédervary. Contele Khuen-Hédervary, fostul ministru președinte și fostul ban al Croației, a fost în audiență la regele Luni, înainte de audiențele generale. Acestei audiențe nu i-s'a atribuit nici o importanță. Ieri însă contele Hédervary a fost invitat pentru a doua oară în Burg. De astădată i-se atribuie importanță politică vizitei sale la regele. Anume este adusă în legătură cu noua întorsătură în chestia croată, cătă vreme contele Hédervary a fost timp de 20 ani ban al Croației.

Convocarea Corpurilor Legiuitoare române în sesiune extraordinară. Pe mâne Joi au fost convocate în sesiune extraordinară Camera

Deputaților și Senatul României. Printr'un mesagiu regal, citit de primul ministru, actualele corpuri legiuitoare vor fi dizolvate și în decursul lunii Maiu se vor face nouile alegeri.

Arhiducele Iosif a fost primit ieri la prânz în audiență din partea regelui. Vizitei arhiduce-lui Iosif în Burgul din Viena nu i-se prea dădea însemnătate politică, pentru că este știut, că arhiducele îi e foarte simpatic regelui și așa era primit foarte adeseori din partea lui. Acum însă se crede, că vizita de ieri stă în legătură cu actuala situație politică. Intre altele nu de mult arhiducele a fost autorizat să desmîntă șvonurile colportate despre antipatia moștenitorului de tron față cu maghiarii, lucru, pe care l'a și făcut arhiducele zilele trecute în casina națională din Budapesta.

Marcgraful Pallavicini în Viena. Ambasadorul austro-ungar la Constatinopol, marcgraful Pallavicini, a avut ieri o întrevvedere cu baronul Aehrenthal și tot ieri a fost primit și din partea regelui. Aceasta a fost prima ocazie a ambasadorului de a confera cu ministrul externelor și de a refera Maiestății Sale despre situația din Balcani.

Chestia croată. Succesele obținute din partea croaților dela guvernul ungar sunt obiectul celor mai vii discuții în presa maghiară. Din parte croată se susține, că aceste așa numite succese sunt drepturile lor, pe cari le asigură legea de transacțiune. Și acum nu s'a făcut mai mult, decât s'a asigurat interpretarea corectă a legii.

Ședința de ieri a camerei. Ieri s'a ținut, precum am anunțat deja, o ședință formală în camera deputaților. Intre altele referentul comisiunii justiciare a prezentat raportul comisiei de a se regula frontiera între Ungaria și Austria, cerându-se înapoi teritoriul anexat pe nedrept la cea din urmă. Comisia propune, ca guvernul să ia pașii necesari în chestie cât mai urgent și să raporteze în curs de un an despre rezultatul demersurilor.

Conferența episcopescă catolică, care a avut loc ieri în palatul din Buda al primatului, s'a ocupat cu chestia congruei. Au luat parte și episcopii rom. greco-catolici, în frunte cu metropolitul dr. Victor Mihályi de Apșa.

În contra alegerii dela Bazin a naționalistului slovac Milan Ivanka s'a înaintat protest din partea alegătorului Aszódi Mihály, funcționar

lucruri; religioasă este oroarea aceasta; sf. Româci doarmec. (Apl. prelung.)

Aceasta e inspirația lui. Inspirația lui e revolta. Ce ar putea cânta italianul, întins secular de nevoi? Ar vedea Italia unită? N'ar simți că a mai rămas ceva din poporul său străin și în suferință? Și ce simțământ roade inimile celor aleși, dacă nu răzburarea? Când și acesta ar înceta, popoarele pier, consimt la robie, își uită limba, pierd tradițiile, nici o speranță, nici un leac, nimic, nimie! (Apl. prelung.)

Primul semn al revoltei lui Carducci este un imn la Satana. Aci iar un punct de asemănare cu Dante. Când uscățivul florentin, prigonit de dorul patriei, străbătea stradele înguste, de-asupra cărora se întindeau balcoanele caselor, era arătat cu degetul, i-se zicea: »Iată poetul care a fost în Infern«. Asemenea lui, pe Carducci, dela 1860 profesor în severa Bologna, copii îl arătau sfios sopțindu-și: »Acesta e poetul lui Satana! Și ce înțelege, poetul, prin satana? Prima strofă e limpede. »Ție, al ființei, principiu imens, materie și spirit, rațiune și senz«. Apoi își încheie, după 56 de strofe, cântecul cu următoarele elogi: »Trece binefăcătorul din loc în loc pe un neînfrânat car de foc. Salut, o Satana, o rebeliune, o forță răzburătoare a rațiunii sfinte se înalță spre tine tămăia și rugăciunile! Ai învins pe Joe al sacerdoților«. Acesta este Satana care s'a imputat lui Giosue Curducci 25 de ani, și Giosue Carducci n'a cântat decât prima lumină sub care a văzut forța mântuitoare a poporului mare prin rațiunea și prin idealitatea lui. Concepția lui Satana este prometheană, este Prometheu însuși, binefăcătorul omenirii. Este rebe-

liunea înainte de a învinge; este spiritul de protestare, întrevăzut de Prometheu pe când umple universul cu jalea lui nesfârșită și nespūsă. »Mă plâng de răul meu prezent și viitor. Am sporit bine muritorilor, și acum snt nefericitul osândit la aceste torturi! Am răpit izvorul ascuns al focului, stăpân pe toate meșteșugurile, și cel mai mare bine al celor cari trăiesc. Știu că Zeus e aspru. El a supus toată justiția voinței sale. Dar într'o zi el va fi umilit, când se va simți izbit. Și va dori ca să primesc concordia și amicitia sa«. »Am voit, știind ce vreau«. El îi învâta pe oameni să socotească, să se serve de animale, să-și zidească case, din florile cari încep să prevadă primăvară. »Toate artele au fost descoperite muritorilor de Prometheu«. »Și va simți distanța între a comanda și a se supune« Zeus, când va fi nevoit să-i caute amicitia. »Până atunci »Lumină comună tuturor, vezi câte nedreptăți sufer!«

A venit ziua mântuirii; Prometheu este liber; și fiind domnul măreț al rațiunii și al prevederii, pe el îl cântă Carducci sub numele de Satana. (Apl.)

La 1859, în parlamentul părții libere din Italia, Victor Emanuel ridică glasul. Glasul lui răsună în toată Europa. Și de ar fi fost să fie Satana ar fi fost primul italian care s'ar fi vândut lui Satana pentru liberarea patriei. »Italia fara da se!« (Apl. emoțion.) La strigătul Soveranului, geniul revoltei nu putea complota. Leul se aruncă, sfâșie, zdrobește, nu combină. Republicianul vede salvarea în soveran. Soveranul este un »nou Mariu« al Italiei. Norocul încunună sforțările uriașe ale italienilor. Dar Carducci, omul timpu-

lui de azi? Al iluziilor îndeplinite? Dar orice triumf este o treaptă azi; orice iluzie e lumină. Apoi? Se duce mai departe. Trece prin imperiu. Se oprește la Cesar. Virtutea Romană suferă. Republica. Catone cel bătrân. Mai departe. Fundarea Romei. Ba, la etrusci. Nu se mulțumește. Umbria, simplă, liberă, mare. Și din toate acestea, omul extraordinar începe a trăi o vieță aproape neînchipuită. Nu am dorința de cucerire, cât mândria personală. Aci e tot secretul. Ar vrea un popor mândru. Mândru ca și imperiul roman. Dar, nu vrea domnia și vișul unite. Ca republică? Aci se încurcă măririle: patricii și plebeanii. Și nu gustă o clipă mulțumire, decât în Umbria, închipuită, cântată și rânduită de el. Creștinul se pierde în creștinismul lui Dante: rupe legăturile care-l uneau cu evul-mediu; fuge de imperiul impiu; simțul theist, trăind profund în om, îl îndeamnă să trăiască în republică; aci, oamenii cred. Pe Jupiter îl slăvește. Forța lui o laudă. Tot ce emană dela el, întrupați în diferiți zei, îi cinstește. Și trecând la zeii mici ai casei, ai munților, ai râurilor, îi cântă cu credință. El trăește cu dânsii, îi simte, îi vede, îi aude. Nu figuri, ci credință. Dacă Carducci, n'ar fi fost așa de mare, ar fi fost un mare nebul. (Apl. prel.) Visul lui se explică. Nu din cultura vastă, dar prin revolta care cuprinsese toată Italia. Crezând în zeii patriei, zeii sunt alaiul care încunjură pe cel mai mare inventator al lor. Morților le redă vieță. (Apl. prelung.)

Italia, cea mai frumoasă patrie din lume... oriunde vei pune pasul, doarme alături oasele unui roman cu oasele unui barbar pletos, pentru a-ți arăta urmele luptelor mari... Italia, ținta învaziilor

la căile ferate, împreună cu alți 18, pe motivul, că înaintea și în cursul alegerii s'au terorizat alegătorii de către partizanii lui Ivanka, încât cei mai mulți de teamă au votat cu naționalistul(!?).

Cronica săptămânei.

— Politica externă. —

Împăratul Austriei s'a întors din noua sa reședință decretată la Praga. Asupra importanței vizitei la Praga ne-am exprimat cu altă ocazie. Acum fie amintit că, sosind la Viena, suveranul a adresat celor două popoare, cehilor și germanilor din Boemia o scrisoare în care își manifestă deplină Sa mulțumire, pentru că a găsit cele două naționalități întărite și în stare de progres vădit. M. Sa le dă sfatul ca în viitor să trăiască în armonie desăvârșită, fără rivalități nefolositoare, fără hărțuiri interne, căci acum a sosit timpul conlucrării pașnice. Presa a primit acest apel cu mult scepticism și declară hotărât că nu poate fi vorbă de pace, mai ales acum în preajma alegerii pentru Reichsrath, când trebuie să se statornicească pentru întâia-ori, cu ajutorul votului universal, câți deputați pot alege cehii și câți germanii.

Intors din Praga, M. Sa se și pregătește pentru vizita la Budapesta, pe care o face în luna lui Maiu din fiecare an. Cu deosebire anul acesta vizita M. Sale are o înfățișare proprie, prin faptul că se aduce în legătură cu pregătirile jubilar. În Viena, ce e drept, nu se știe încă nimic pozitiv despre plănuita serbare ce va trebui să aibă loc la 8 Iunie, ziua în care se împlinesc 40 de ani dela încoronarea M. Sale. Se zice că regele însuși nici nu este în mod oficial înștiințat despre eventuala serbare, ba mai mult: regele este un adversar al oricărei pompe inutile și n'ar primi cu plăcere o risipă de bani ce-ar trebui să facă statul cu acest prilej. Toate astea — scrie »Die Zeit« — ar îndemna pe suveran să-și amâne, pe timp nehotărât, călătoria Sa la Budapesta.

Amânarea însă poate să stea în legătură cu alt eveniment. M. Sa n'a putut lua o hotărâre, înainte de a se întoarce ministrul său de externe, dl Aehrenthal. Acesta, pe cum se știe, a făcut o lungă vizită la Berlin. Era indicat să o facă, cum anunțasem și noi, după întvederea suveranilor la Gaeta, căci pornirea generală împotriva regelui Eduard și neîncrederea în simpatiile italienilor au adus în discuție și raporturile între Germania și Austria. Primirea lui Aehrenthal la Berlin a fost din cele mai cordiale. Împăratul Wilhelm a dat ministrului nostru de externe o atenție specială și colegul acestuia, cancelarul Bülow, l-a reținut pentru mai multe zile la Berlin, invitându-l să participe la o serbare familiară a sa. Fără ca să se fi rostit toasturi și vorbe mari, întâlnirea aceasta între conducătorii politicii externe din cele două țări amice a produs pretutindeni o impresie satisfăcătoare. Ziarele berlineze scriu: »Nu ne este teamă de un dezechilibru în situația europeană, căci înțelegerea între Germania și Austria e deplină.«

În zilele petrecute la Berlin, Aehrenthal a mai putut fi martorul unui mare *triumf politic al prințului Bülow*: acesta a făcut, înaintea Reichstagului, expunerea largă a situației politice, s'a ocupat de raporturile Germaniei cu toate statele și s'a pronunțat și în chestia apropiatului congres de pace dela Haga. Cu claritatea lui Bismarck, dar fără avântul acestuia, Bülow a dat de știre țării sale, că nimic nu există, ce ar putea fi luat drept un indiciu al unui apropiat războiu. Intențiile Angliei nu sunt dușmănoase și vizitele lui Eduard nu erau decât niște întâlniri de prietenie familiară cu suveranii Spaniei și Italiei. Nu sunt motive cari ar putea să îndreptățească pe cineva a trage la îndoială baza solidă a Alianței triple. Pacea europeană fiind astfel asigurată, Bülow crede de prisos ca Germania să mai adereze la propusele planuri de desarmare. În acelaș timp oratorul face apel la presă să nu se alarmeze zadarnic de orice com-

binajie suspectă în politica externă, deoarece nervozismul acesta ar fi dăunător cetățenilor.

Cuvintele lui Bülow au sunat ca o adevărată fanfară de pace peste cuprinsul politic al tuturor statelor. Afară de câteva ziare franceze, cari voiau să descopere un ascuțit împotriva Rusiei, toată presa europeană a laudat tonul liniștitor și deslușirile clare ale cancelarului. Chiar și presa engleză, care numai deunăzi ironiza Germania pentru spaima izolării ce o apucase, recunoaște cu entuziasm atitudinea »extraordinar de demnă și sănătoasă« a lui Bülow.

Vorbirea P. S. S. Ioan I. Papp, episcopul Aradului

ținută la 9 Mai n. în Casa Magnaților față cu proiectul ministrului Apponyi.

Excelenția Ta Dle președinte!

Ilustrilor Dni magnați!

Deși antevorbitorul, Exc. Sa dl mitropolit Ioan Meșianu a dat expresiune câtorva din gravami-tele bisericeii gr. or. române din patrie față cu proiectul dela ordinea zilei, îmi iau voie a ridica și eu cuvântul, nu numai pentru a sprijini întru toate vederile și expunerile sale, dar și pentru a arăta, că acest proiect și din alte privințe este jignitor intereselor bisericeii noastre și nu promovează nici interesele bine pricepute ale statului nostru ungar.

De aceea, când îmi ridic cuvântul meu la acest obiect, o fac aceasta nu numai ca și arhiereul unei bisericeii creștine recunoscută în stat, dar o fac și ca cetățean al statului ungar, care-mi iubesc patria și doresc întărirea și prosperarea ei pe baze solide de drept întocmai, precum doresc existența și prosperarea bisericeii mele naționale și a instituțiilor ei religioase, morale și culturale.

Când însă noi reprezentanții confesiunilor ne prezentăm aici pentru apărarea drepturilor bisericeii noastre, drepturi garantate în legile fundamentale ale statului, trebuie să accentuăm înainte de toate greutatea situației, ce ni s'a creat nu numai prin motivarea, care a servit de punct de mănecare la redactarea și prezentarea proiect-

ca potop nemărginit... absorbind pe barbarii cari au călcat-o în picioare... Italia, care în timpul renașterii uimește lumea, cu copiii savanți, cu geniile pentru cari se bat capetele încoronate. Italia, producătoarea orașelor, ajunse doamnele lumii, ca Veneția, Genua, Florența... Italia, care are toate cliemele, începând cu înghețurile eterne ale Alpilor, trecând la conul care asvârlă focul, până la triumghiul Siciliei, ce se coboară spre Africa... acest pământ bogat, cu cel mai mare trecut în lume, se vede împărțit, duminic, în petice ca o haină de Arlechin. Și nu au răbdat italienii. Pe deasupra au aruncat mantia sadea de purpură imperială. (Apl. prelung.)

Când o țară produce mințile cele mai profunde, d'alungul renașterii, Dante, Nicolo Machiavelli, Leonardo da Vinci, concepând ideea etnică de patrie pe un timp în care patria era jocul câtorva familii domnitoare pe continent... Ea să rămână sclavă în Europa? Era de neînchipuit. Era imposibil. (Apl.)

Până la 1870 Italia fu liberă. Aproape întreagă. Carducci se lupta. În el nu e odihnă. Republicanul din nou se deșteaptă. Sufletul Italiei îl agită. Din toate lipsește Roma. Italia fără Roma apare mai puțin ca Roma fără Italia. Și din generația lui, omul pe care îl salutăm este Garibaldi. El e încărcat de virtuțile vechi și de izbânzile viitoare. Da, e învins, după Aspromonte, e rănit, e în carceră, dar învingător. L-a învins amorul de Patrie și căzând a învins. Ah! câtă frumusețe nu are »Dopo Aspromonte«? Euviva ție, magnanime rebel! pentru fruntea ta mai sfânt va crește laurul pădureii din Aspromonte. »Oh! eroului, bietului rănit și mult încarcerat, purtați vânturi

italice primul meu salut«. »Cine te învinse? Ah! să înceteze laudele necinstite: te învinse amorul de patrie, și învinseși căzând«. »Euviva ție, magnanime rebel și precursor! Cultul urmașilor cu tine, cu tine inima Italiei!«

Omul extraordinar nu putea să fie mulțumit. Oamenii cari știu să se bată, adeseori nu știu să trăiască. Mulți îi apar glumeți în politica din câți îi apăruseră mari în războiu. Revolta lui Carducci se nutrește de amărăciune. 1870 vine. Italienii intrară în Roma. Și avu o clipă de mulțumire. Dar Italia? Va ajunge acolo unde vrea s'o vază? Bolonia oraș ce pare a fi fost făcut pentru a adăposti un cap ca alui Carducci, Bolonia, ce pare a fi o bibliotecă și un muzeu, despre care Stendhal zicea că e un »chiostru«, o mănăstire, fu singura lui odihnă unde își revărsă sufletul nemângâiat.

Nobila casă de Savoia cucerise ce putea cuceri, mai tot. În această conchistă, ca o discordie apără Carducci. Suveranii, îl priviră țintă. Caută momentul să-l adauge casei de Savoia pe care o cântase, în care văzuse pe noul Mariu. În 1878 regina Marguerita, blondă ca un vis, strălucitoare de simpatie, trecu prin Bolonia. Poetul o vede. Regina îl primește. Ce au vorbit? Nimic nu știe. La 20 Noemvrie îi trimise »oda barbară«. »De unde vii? Ce secole te trimete nouă așa de blândă și de frumoasă? unde te văzui, într'o zi, o regină, printre cântările sacrilor poezi? A! și câte protestări ridicară această operă! li aduseră aminte, vieța întreagă. Il scoase din răbdări când îl acuză că a înzultat Italia »N'am înzultat Italia lui Dante«. »Am înzultat pe lașii Italiei«. Acesta fu răspunsul.

Va fi studiată vreodată grija pe care regina Marguerita o avu de marele poet? Ca o rază de lumină, pururea continuă, se scutură în jurul lui Carducci. (Apl. prelung.)

Care e forma lui Carducci? Dar există, independentă de fond? Priviți la școala florentină, în artele plastice, în pictură. Pe când Venezia e strălucită în culoare, pe când Roma este farmecul însuși al »morbidezii«; Florența desenează și desenul ei e clar, ușurel, rotund, curge în ape cari se întorc și determină vieța. Carducci are acelaș desen. El se întoarce la Horațiu. Il citește ca un barbar, fără a-l scanda. Și la această muzică sdravănă, obișnuște limba italiană. Tablourile lui apar limpezi și se impun prin energia lor. Nimic de prisos. Fiecare vorbă ca o pietră scumpă într'un giuvaer. El vede, ori care ar fi subiectul. Acum și odinioară, toate sunt aproape. Timpul a încărcat cu ceață lucrurile. N'are decât să le scoată din genunea timpului. Ascultați, Domnii. »Il bove«). »Te iubesc, o pios bou; și blând un sentiment de vigoare și de pace îmi infunzi în inimă, fie că, solemn ca un monument, tu privești câmpiile netezi și bogate, fie că te pleci mulțumit la jug și ajuți meșteșugita operă a omului grav; el te îndeamnă și te împunge, și tu răspunzi cu un ușor cer de ochii răbdători. Din largă nare umedă și neagră fumegă spiritul tău, și ca un imn de mulțumire mugetul ți-se pierde în aerul limpede«.

Dar, domnilor, faimoasa »Alle fonti del Clitumno?« Aci tablourile sunt vii și se precipită,

* O publicăm la sfârșit în esecenta traducere din »Luceafărul«, numărul de Paști.

tului, dar și prin aceea, că proiectul s'a lucrat și prezentat dietei fără conlucrarea și respective ascultarea confesiunilor, ca și susținătoare de școli și astfel și fără ascultarea bisericii noastre române, care prin școala ei confesională a ținut și țintește a deștepta în credincioșii ei voia și darul după lumină și învățatură, și prin învățatură ajungerea la o mai bună stare materială și socială ca astfel să poată trăi îndestulați și să se simtă bine în patria lor.

Dacă prin regularea raportului de drept al școlilor confesionali n'a avut înaltul guvern altă în vedere, decât adevăratul scop al școlii elementare, adică propunerea mai cu succes a obiectelor de învățământ și astfel și a limbii maghiare; dacă prin urcarea salariilor învățătoresți dela școlile, susținute de confesiuni n'a urmărit înaltul guvern alt scop, decât remunerarea serviciilor, ce învățătorii confesionali și comunali le prestau națiunii și patriei pe terenul instrucțiunii, aceasta se putea și trebuia făcută fără vătămarea drepturilor autonome ale confesiunilor, și fără a provoca atâtă amărăciune și îngrijire în comunități și în confesiunile interesate, câtă a provocat proiectul de sub întrebare.

Vătămarea confesiunilor se începe cu însuși punctul de mănecare, ce transpiră atât din textul, cât și din motivarea proiectului de sub întrebare.

Precum înțeleg eu lucrul, existența ori neexistența școlilor confesionale nu să face pendentă dela măsura cum satisface ea scopului școlii elementare în genere, ci numai și numai dela gradul în care s'a ajuns și respective se va ajunge învățarea limbii maghiare în asemenea școli. De aci începând s'a tras că și concluziune sentința de a închide respective a statifica toate acelea școli susținute de confesiuni, în cari învățarea limbii maghiare nu a ajuns respective nu ar ajunge măsura pretinsă, iar aceasta concluziune și judecată se pare enunțată pe presupunerea de tot greșită, că atari școli de aceea nu arată progresul așteptat în limba maghiară, că ar avea averziune către aceasta limbă, ori că ar urmări tendințe contrare statului.

Nu știu, școlile cărei confesiuni s'au avut special în vedere la enunțarea acestei sentințe unilaterale dar foarte vătămătoare pentru respectiva confesiune, dacă însă atari presupuneri și concluziuni s'ar referi și la școlile bisericii noastre gr.-or. române, trebuie să-mi ridic glasul meu și în numele adevărului și al dreptății să protestez cu toată puterea cuvântului contra unor atari presupuneri și contra concluziunilor trase din ele.

Trebuie să protestez de aceea, că după credința și experiența mea, atari presupuneri și concluziuni sunt lipsite de orice temei real și pentru că pe asemenea presupuneri se vatămă unul

dintre cele mai curate și gingașe sentimente ale credincioșilor și ale autorității bisericii noastre, sentimentul alipirei și a împlinirii datorinței față de patria noastră iubită, iar prin concluziunile trase din asemenea presupuneri, pe lângă multe alte drepturi autonome se atacă și unul dintre cele mai cardinale drepturi ale bisericii noastre, dreptul de a învăța credincioșii în limba lor maternă și a-i crește în spiritul evangheliei creștine.

Și trebuie să protestez contra unor asemenea presupuneri și concluziuni îndeosebi și din motivul, că biserica noastră atunci, când s'a angajat a înființa școala sa confesională și când spre susținerea și dezvoltarea acesteia în tot cursul timpului a adus și aduce cele mai mari jertfe materiale, n'a avut și n'are în vedere numai exercitarea drepturilor sale naturale și pozitive garantate în canoanele sale bisericești și legile fundamentale ale statului, dar a avut și are în vedere și misiunea sa nobilă și datorința patriotică de a crește și a face din credincioșii săi creștini buni, oamenii morali religioși și cetățeni cu caracter și credincioși patriei.

Și când biserica aceasta prin școala ei confesională a adus și aduce atâtă jertfe pe altarul creșterii populare, o face aceasta din convingerea curată, că creșterea religioasă morală dată de biserică este un factor principal fără de care nici nu se poate închipui dorita dezvoltare a vieții sociale unitară într'un stat constător din populațiuni, confesiuni și limbi diferite cum este și statul nostru ungar, a adus atari jertfe cu școala sa confesională, o face din convingere curată, că cultura religioasă morală, factorul indispensabil este unicul factor, care poate face posibilă apropierea și neînțelegerea împrumutată a cetățenilor de diferite limbi și confesiuni; ea unica poate promova toleranța confesională și iubirea de aproapele, și numai cultura religioasă morală dată de biserică poate deștepta și promova conlucrarea armonică productivă a indivizilor și a corporațiunilor atât spre ajungerea scopurilor lor personale, cât și spre ajungerea scopului celui mare, care trebuie să-l avem cu toții în vedere, adică unitatea în simțăminte și dorințele de a promova pacea internă în biserică și în statul al cărui fii și cetățeni suntem.

Când confesiunile din statul nostru urmăresc asemenea tendințe nobile și demne de o biserică creștină, când adică deodată cu creșterea credincioșilor în spirit creștinesc tind și la dezvoltarea sentimentelor lor patriotice; când este știut, că numai acestei creșteri este de a se mulțumi beneînțelegerea ce există azi între confesiunile din patrie, accentuată și recunoscută de însuși Ex. Sa dl ministru sperat, adică din motivul că nu s'a

putut ajunge până acum tendința, că băieții de altă naționalitate să vorbească limba statului încă de pe băncile școlii, nu este nici just, nici echitabil a să tinde la luarea dreptului confesiunilor de a-și ține școlile loc ori de ale da ajutorul de stat numai și nu mai sub condițiunile grele din proiect.

Nu este just și echitabil de aceea, pentru că biserica noastră gr. or. română nu numai nu este contra propunerii și învățării limbii maghiare în mod cât mai intensiv ci trebuie să susțină contrarul și să accentueze, că ea tinde cu toate mijloacele posibile la învățarea acestei limbi și aceasta o dovedește cu rezultate tot mai vizibile, unde numai este posibil. Dacă însă în unele părți, îndeosebi la periferii nu s'a putut ajunge rezultat mai bun din limba maghiară trebuie să recunosc cu părere de rău, că rezultat satisfăcător nu s'a ajuns nici din celelalte obiecte de învățământ și aceasta numai din cauza referințelor grele de traiu și în special din cauza sărăciei poporului cari iarna îl împedecă de a-și trimite pruncii la școală din lipsa îmbrăcăminte, iar toamna și primăvara e silit a-i aplica la economia caznică, ca să se ajute cu ei în câștigarea mijloacelor pentru trebuințele familiare și suportarea sarcinilor publice.

Deosebi obvine aceasta în acele comune dela periferii, unde din cauza sărăciei oamenii nu pot să-și țină păstori sătești, ci pentru păzirea și pășunarea vitelor sale fiecare sătean se servește de membrii familiei proprii, ei de comun pruncii din anii școlii, cari și altcum nu se pot folosi la alt lucru.

Subversează deci în multe părți la periferii atari împrejurări grele, neatârătoare dela dorința și voința poporului și autorității confesionale, încât un rezultat mai bun pe terenul instrucțiunii populare numai așa s'ar putea ajunge, dacă s'ar schimba spre bine, adică dacă s'ar ameliora radical referințele de traiu ale poporului.

Sporiul nemulțumitor al instrucțiunii observat la periferii fiind astfel numai și numai rezultatul sărăciei poporului din acelea părți, nu este nici just, nici echitabil, ca atari comune numai atunci să poată reflecta și beneficia de ajutorul de stat la susținerea școlii confesionale, dacă învățământul limbii maghiare va ajunge măsura pretinsă în proiect, și nu este just și echitabil aceasta nici de aceea, pentru că se știe de comun, că o limbă străină și altcum nu să poate învăța pe băncile școlii, precum se știe și aceea, că patriotismul unui popor, ca și a unui individ și astfel și a cetățenilor români din statul nostru ungar, nu are să se judece după corectitatea ori frumusețea cu care vorbește limba statului, ci numai după sentimentele lui de credință și alipire către

simțind că trăiești cu cele trei epoci de mult dispărute: Umbria, Etruscia, Roma. Apoi creștinismul domină. Il doare, și cântă fericirile epocii de abur. — Încă din munte, din întunecoși frasinii, descind, o Clitumno, la tine turmele; »în tine, băețandru umbrian își moae sfioasa oae în unde«, în vreme ce dela muma desculță care cântă »un sugător se întoarce și cu obrăzii bucălați îi surăde«; gânditor tatăl, cu șodurile acoperite în harșii de capră ca faunii antici, mână încondeiatul car și forța frumoșilor juncani». Norii groși trec Apeninii. »Salutare Umbria verde, și ție, zeiță Clitumno, cu izvorul limpede! Simț în inimă antica patria și fruntea-mi încinsă ușurându-o italiciei zei«. Clitumno »mărturie a trei imperii, spune-ne cum asprul umbru în duelurile crâncene cedă velitului lăncier și brava Etrurie crescu«; spune-ne cum Marte descinse în orașele aliate și plantă »semnele mândre ale Romei«. »Dar tu înduplecași pe învingători la învinși«, divinitate italică, »și când tună punica furoare la Trasimen, din cavernele tale ieși un țipăt, și îl întoarce buciunile aduse ale munților. — O tu care paști boii aproape de întunecoasa Mevania«, tu care muncești colinele Narului, care abați pădurile pe Spolet, lasă boul în trestie »lasă țăurele roșcat în mijlocul brazdei«, și aleargă, »aleargă cu săcurea, cu săgețile, cu lancea și cu măciuca? aleargă! Anibalul asprul amenință penaiții Italiei«. Soarele luminează câmpia învinșilor. »Maurii năpraznici și caii numizi« amestecați, »și, asupra lor, ploaia de fier, valuri de ulei fiert, și cântecul victoriei! »Toți acum tac«. Naiadele chiamă pe surorile brune din munți și dansează pe când luna este sus, cântând amorul lui Ianus și Ca-

mesena. »El din cer, ea neaoșe țărancă; patul le fu Apeninii fumați; le ascunse norii lunga îmbrățișare; și se născu italică gintea«. Totul tace acum, Clitumno; tu nu mai domnești în fundul sauctuarelor. »Taruii în undele tale scâlțați nu mai aduc, victime orgolioase, trofee romane la templele strămoșești; Roma nu mai triumfă. Nu mai triumfă, de când un galelian, cu coame roșii sui Capitolul, îi aruncă în brațe crucea sa, și-i zise: poartă-o și fii servă«. »Și tu, muma bună a taurilor neosteniți a întoarce glia și a cără fănul, și ai sălbaticelor cai rânchezând în războaie muma Italie, — muma a grăului și a vinului și a strălucitelor arte ce îndulcesc vieța, sulut! ție cânturile antice laude, eu reînnoesc«. (Aplauze entuziasm.)

Carducci e poetul neamurilor din prejurul mării Mediterane. El cântă marea revoluție franceză cu atâtă foc încât par'că Victor Hugo nu-l ajunge, risipit în istoria lumii. »Ça ira« e titlul celor 12 sonete toate închinat eroilor aceluia catolicism. Ascultați unul. E un volum. »Sunt copii pământului lăuz care armați suie vârfurile ideale; cavalerii albaștri, albi și roșii, pe care patria îi scoate din brazda plebeană. Ești tu, Kleber, cu genele sbârlite, leu rugind în rândurile întâi; ești tu, fulgerând printre primejdii, lampă a tinereții, sublime Hoche; Desaix ce-și alege datoria și dă altuia gloria; și valul negru a lui Murat, care s'abate asupra unei coroane; și Marceau, care la moartea radioasă, senin s'abandonează cei douăzeci și șase de ani, ca la brațul unei soții surizând«. Destul. Ce poate fi mai frumos? (Aplauze prelungite). În revoluția fran-

ceză își satisface sentimentul lui de libertate și de libertatea patriei.

Domnilor, care este sistemul lui Carducci? Nici unul. Cine vrea să-l înțeleagă, să-l citească. E un volum de 1000 de pagini pe care stau imprimat perlele cele mai fine. Carducci este o forță care nu caută sistem în revolta lui. Mărirea Italiei e de ajuns. El e lumea evului-mediu, e lumea antică, lumea preistorică. Vede pe Petrarca, pe Dante, pe Horațiu, pe Virgiliu, pe Terențiu; ia parte la războaiele punice; azistă la zidirea Romei; și dincolo, se tot duce, până se pierde. Cu el nu e trecut, nu e prezent, nu e viitor. Sistem? Dar chiar în meditațiile transcendente, sistemul este pauza de o clipă în viața omenirii. Spionism, darvinism? Pe cât s'a mulțumit lumea. Și lumea s'a mulțumit mai mult pe adevărurile secundare, decât pe ideea centrală, menită să fie înlocuită. Priviți la renaștere. Ce mulțime de oameni mari, care venețian, care roman, care florentin, care pisan, care bolonez. Fiecare voind să-și reprezinte cetatea, reprezentau și conștiința omenirii. Carducci reprezintă conștiința italiană de 50 de ani încoace. Italia l-a pierdut. (Apl. frenet.) Și în el vede pe măiestrul inimitabil cât timp se va vorbi limba italiană — și credem că nu va înceta niciodată — și pe pedagogul conștiinței generațiilor viitoare. Apostolatul lui a început glorios asupra urmașilor din Italia, și va cuceri pretutindeni pe cei cari cred că frumosul face posibilă viața. Uitați-vă, dlor, la Leonardo da Vinci, cu câtă finețe și-a zugrăvit pe vestita lui Giconda. Priviți-o Nu e așa, că vedeți două surisuri într'unul? Priviți-o bine. Ea trăiește. Suride disprefuitor când

stat, în care privință poporul român totdeauna și-a făcut datoria.

Iată deci unele din motivele pentru care nu pot primi proiectul de sub întrebare, precum nu-l pot primi nici din următoarele motive:

a) În § 21 Inaltului guvern i-se recunoaște dreptul de a aproba, ori a nu aproba alegerea fiecărui învățător la a cărui salariu fundamental contribuie statul cu peste 200 cor. fără a lua și obligământul de motivare a neaprobării și tot fără obligământul de motivare își susține dreptul de a denumi însuși învățător în cazul, dacă autoritatea școlară competentă n'ar dispune alegere nouă în locul celui ales dar excepționat, eventual ar prezenta spre întărire alegerea unui atare individ, în contra căruia Inaltul guvern iarăși ar avea excepțiuni.

Aceasta dispozițiune este vătămătoare nu numai pentru dreptul autonom al confesiunii, ci este vătămătoare și pentru însași autoritatea confesională, pentru că prin aceasta o judecă din capul locului, ca și pe una, care ar promova aplicarea de astfel de învățători, cari ar inclina să devină în conflict cu legile statului, pe când autoritatea confesională n'are și nu poate avea nici o cunoștință despre purtări necuviincioase și cu atât mai puțin despre intențiunile ascunse ale unuia sau altuia dintre aspiranții la dascălie.

b) Este gravă dispozițiunea din § 23, care îndreptățește guvernul să dispună suspendarea învățătorului tras în disciplină pentru delictele din § 22, 1 a-c, fără să-l oblige totodată a-și motiva dispozițiunea sa.

c) Este gravă dispozițiunea alineatului 3 din § 24 al proiectului, care îndreptățește Inaltul guvern, că procedura disciplinară inițiată la autoritatea confesională contra cutărui învățător — fără privire la stadiul în care se află — să o poată transpune la comisia administrativă.

Vătămarea constă în aceea, că autorității confesionale nu numai i-se ia dreptul autonom de a-și disciplina pe învățătorii săi, dar totodată acestei autorități i-se anticipă și votul de neîncredere și se subordonează unei autorități carea la nici un caz nu-i poate fi superioară, o vătămarea aceasta din partea Inaltului guvern, față cu autoritatea și demnitatea confesiunilor susținătoare de școli, la care acestea autorități n'au dat

ne-am uitat de bine. Suride dulce când ne-am făcut datoria. E a doua conștiință a fiecăruia din noi. (Apl. entus.) Carducci, de ceartă sau de laudă, certa și lauda pe celitorul de acum, după cum a voit răul sau binele înainte de a ceti.

Și Italia îl plânge. Și în el plătește gloriile trecutului. Are și de ce. Italia de durere se aseamănă cu Niobe. Fiica lui Tantal are șapte fete și șapte băieți. Ea surise de Latona care n'avea decât pe Apolon și pe Diana. Apolon și Diana, ca să răsbune pe mama lor, săgetă, rând pe rând, pe copiii sârmanei Niobe. Sub ochii ei pier toți. De durere, Niobe este transformată într-o stâncă. Italia pierde necontenit, până închide ochii și lui Giusoe Carducci... Dar... va veni timpul nobilei patrii ca să-și revadă iarăși pe alesul său trecând granițele și vestind lumii că Italia este falnică și în fruntea popoarelor!... (Furtunoase aplauze durează mai multe minute.)

(»Convorbiri Literare«.)

BOUL

după G. Garducci.

Ce drag mi-ești tu!... Să-mi împrumuți și mie
Din pacea ta și din a ta vigoare!...
Ca la un monument de măreție
Te uiți la câmpurile roditoare...

Cum te supui tu fără de mânie
Ș'ajuti pe cel plugar bătut de soare;
Te mână, te 'mboldește... te 'mbie...
Te 'ntorci... și-i spui din ochi că nu te doare...

Din nara ta îți fumegă vieața
Și-un imn de pace mugetul tău plânge
Lin în senina liniște se pierde...

Și 'n ochii buni, strălucitori ca ghița
Și umezi de blândețe... se resfrânge
Tăcerea sfântă din câmpia verde...

Z. Bârsan.

anză și astfel nu au meritat și nu merită vătămarea.

De tot gravă dispozițiunea din § 25, în care se îndreptățește guvernul să sisteze respective să statifice acele școli confesionale și comunale ai căror învățători, au devenit amovați pe cale disciplinară din postul lor pentru delictele provăzute în § 22 1. a. b. c.

Vătămarea constă și în aceea, că între atari învățători pot să fie și de aceia, a căror alegere nu numai că a aprobat-o Inaltul guvern, dar pot să fie și de aceia, pe cari însuși i-a instituit de atari pe baza §-lui 21, deci nu numai este just și echitabil, ci este chiar și nenatural, că pentru faptele unui învățător aprobat și respective pentru faptele unui învățător denumit de însuși Inaltul guvern, să se pedepsească confesiunea cu despozierea dreptului de a-și susține școala ei proprie?

Eu așa cred, că nu este nici just nici echitabil, într'un stat de drept cum este și statul nostru, să se aducă asemenea legi, nici chiar în cazul, când deviza Inaltului guvern ar fi statificarea cu orice preț a școalelor confesionale.

După aceste repet, că nu numai nu primesc proiectul de sub întrebare, ci rog pe d-nii Magnați să nu-l primească nici din alor parte acest proiect, vătămător pentru drepturile autonome ale confesiunilor și contrar după părerea mea chiar și intereselor binepricepute ale statului nostru ungar.

Reforma presei.

Ancheta, convocată din partea ministrului de justiție Günther, pentru a dezbate reforma legii de presă și-a început conferința Sâmbătă la 4 ore p. m. în sala de ședințe a delegațiunilor din parlament. Ședința a fost prezidată din partea ministrului. Lângă el au luat loc secretarii de stat Mesko și Töry.

Vorbirea de deschidere a ministrului Günther în resumat e următoarea:

Poate e superflu să spun, că în ce spirit voiesc să realizez această reformă, câtă vreme partea cea mai bună a vieții mele am petrecut-o în lupta urmată în presa politică și juridică în interesul garanțiilor constituționale. În această luptă, ce privește legislatura presei, căci numai la aceasta va trebui să ne restrângem, totdeauna m'au preocupat două idei: *asigurarea libertății presei și apărarea cinstei condeiului*. Celce însă din interes material va necinsti sanctuarul familiar și va vătămă onoarea particularilor, va trebui, bine înțeles, să-și ispășiască păcatul, lucru, pe care îl pretinde în acelaș timp și demnitatea presei, ca aceasta să poată corăspunde misiunii sale politice și sociale. Cu privire la libertatea presei, și ca ministru împărtășesc acelaș principiu ca și până aici. Conced, că presa de multe-ori poate fi supărătoare pentru sistemele politice, pentru partide și pentru unele persoane. Dar istoria neamurilor dovedește, că în unele state s'a zguduît temelia ordinii interne tocmai pentru că presa a fost împedată de a arăta, că unde zace răul și abuzul, care pricinuește zguduirea ordinii publice. Sunt convins, pe de altă parte, că apărarea statului și societății maghiare față cu atacurile presei, se poate face și fără alterarea libertății presei. Problema, pe care legislatura presei trebuie să o rezolveze, este, ca atunci când voiește să prezenteze înaintea judecătorului delictul faptic al singuraticilor, înainte de toate să caute lecuirea cu efect și repede în represalii, dar să se ferească de a periclita prin aceasta însaș libertatea presei. Pentru că de această garanție constituțională se poate lipsi mai puțin statul maghiar. Fie cât de neagră cerneala, ce iese din pana ziaristului, numai conștiința lui să fie curată.

Szabados întreabă pe ministrul înaintea ordinii de zi, că de ce considerațiuni a fost condus la compunerea anchetei, pentru că redactorii mai multor ziare opoziționale și ai ziarelor naționalităților nu sunt invitați.

Günther răspunde, că a invitat pe reprezentanții judecătorilor, pe ai procuraturii, pe ai camerei advocațiale, pe ai ziarelor mari și pe ai ziaristilor din parlament, precum și pe deputații, cari s'au ocupat cu dreptul presei.

Hoitsy mulțumind ministrului în numele ziaristilor pentru convocarea anchetei, se declară contrar al confiscării, dar aderent al înăsprii repre-

saliilor, dorind în acelaș timp ca pertractarea delictelor de presă să se termine mai repede.

Günther, după ce vorbesc Balogh, Seres și Holló, află necesar să afirme, că el niciodată nu s'a gândit, că reforma se impune din cauza curentului în contra presei; el prin această reformă voiește tocmai să întărească libertatea de presă, căci fără presă liberă nici nu poate exista guvern parlamentar.

Rakovszky ia poziție în contra ziaristilor, cari atacă și vătămă fără nici un scrupul. De aceea pretinde, ca presa să fie responsabilă și să se poată trage repede la răspundere.

Szabó protestează în contra afirmării, că ziaristii se folosesc de sistemul revolver și vătămă sanctuarul familiar pentru a ajunge la câștig material.

Günther declară, că n'a atacat presa, n'a făcut amintire de jefuirea particularilor din partea ziaristilor, ci numai de atacurile, ce le fac unii prin presă, ca astfel să profite materialicește.

Kenedi spune, că ar fi cu mult mai simplu și mai sincer, să se declare, că se intenționează regulamentul presei. Experiența vorbește în contra restrângerii libertății presei. Dacă libertatea presei va fi legată, legăturile acestea mâne-poimâne vor sugruma constituția țării.

Cziklay cetește părerea asociației Pázmány, ca adecă prin represalii urgente și corăspunzătoare să se împiedece vătămarea prin presă.

Günther a închis conferința sara la 7 și jum. amânând debaterile pe Marți.

In a doua conferință, care a avut loc ieri la orele 5 p. m., a fost ascultată cu mult interes vorbirea președintelui tribunalului din Budapesta, Leo Zsitvay și a substitutului procurorului de coroană F. Varga.

Zsitvay se declară între altele pentru confiscarea ziarelor. Juzii de investigație n'ar trebui să fie aleși de ministru, ci de președintele tablei regești, ori mai bine de către senatul tribunalului prin votare secretă pe 3—4 ani.

Varga e aderentul libertății complete a presei, dar totuș ține necesară revizuirea legii de presă. E pentru pedepsirea autorului faptic al articolului, iar nu pentru responsabilitatea progresivă. Susține instituirea camerei ziaristilor, ca a advocațiilor bunăoară. Confiscarea ziarului învoalvă în sine vătămarea libertății de presă, dacă nu se stabilește în articol delictul. Confiscarea să nu se încredințeze judeiului de instrucție, ci deliberarea în chestie să o aducă o comisie.

Farkasházy cere între altele asigurarea prin lege a debitului poștal.

Garami, redactor socialist, spune că în Ungaria nu e și n'a fost libertate de presă. Principiul libertății presei, ce e drept, s'a codificat în 1848 dar celelalte dispoziții ale legii i-a făcut imposibilă validitatea. Confiscarea, ca și cenzurarea anticipată, a ziarelor înseamnă restrângerea libertății presei. Curtea cu jurați e antidecroată în felul cum se compune și în activitatea sa se dovedește parțială. Trebuie suprimate orice dispoziție, care vătămă libertatea presei. Susține, că reforma legii de presă e îndreptată în contra socialiștilor, dar socialiștii iau poziție contra ei nu numai în propriul interes, ci în interesul țării întregi.

Günther declară, că el nu intenționează terorizarea ziarelor socialiste și a nici unei direcțiuni politice, el voiește numai să pună capăt abuzurilor.

Proxima întrunire va avea loc Vineri.

Bașibuzuciile dela Buteni.

Fibirăul de pe valea Crișului ține cu orice preț să se facă celebru. D'odată, din două părți, ni se scrie de bașibuzucii potrivite numai în Asia. La Hălmagiu patrulează jandarmii, de par'că ar fi revoluție... DI Lovich n'a uitat, se vede, comedia d'acum doi ani, când s'a făcut de răs aducând soldați cari să-l apere de »revoluția valahă« existentă în creerii desechilibrați ai te miri ce »patriot«.

Iar din Buteni iată ce ni se telefo-nează :

Buteni, 6 Maiu. Ieri, în zi de Paști, ne-am pomenit cu o droaie de jandarmi în comuna noastră. Aveau aierul că au fost să potolească iară (?) o revoluție românească. Și-au și început activitatea astăzi, și anume așa, că zărind pe fiica fostului primar Teodor Holea cu treiculori la haine și cosițe, strajameșterul cu pene de cocoș a vrut s-o desbrace, să îndepărteze astfel hainele treiculori, cu cari ar fi agitând contra — statului. Poporul însă, adunat în număr mare la biserică *n'a lăsat*. Furios, jandarmii au citat pe față și părinți la orele 7 seara să meargă la casarma jendarmărească. Inimoișii români însă nu s'au dus, spunând că în praznic mare nu-s datori să facă asta. Au venit atunci jandarmii în casa fruntașului român, făcând perchisiție și ducând cu ei treiculorul.

Prin avocatul dr. Aurel Grozda, fostul primar a făcut arătare în contra jandarmilor.

Noi credem însă că deputații români vor interpela și în dietă. Nu se mai pot tolera bașibuzuciile rușinoase.

Legea lui Apponyi în Camera magnaților.

— Raport special al «Tribunei». —

Budapesta, 9 Maiu.

Legea prin care se decretează răpirea școalelor noastre a sosit acum la al doilea popas. Nu mai încapе îndoială, va pleca înainte și de aci. Și ni-e teamă, nu cu puteri slăbite, ci cu puteri odihnite va pleca, tot înainte, semeț și provocatoare, până la înălțatul Tron. Oare cuvântul nostru de îngrijorare și de protestare, va avea destulă tărie să-i urneze și acolo? Ori a lăncăzît curând, în calea de până aci?

Față de cele ce pot să se întâmple, se manifestă cât se poate de puțin interes. De tot 60 de senatori dacă vor fi de față. O plictiseală ce se apropie de somnolență, apasă asupra tuturora. Nu știm de desmerdați ori de ce, oamenii ăștia vorbesc numai cu jumătate gură, stau tăcuți pe bănci, la votare abia unul zice »da« (»nu« aici nu se cunoaște!), la sculat numai de jumătate se scoală în picioare, și când au chef de a povesti cu vecinul, își țin dosul palmei înaintea gurei. Ce guralivă și zburdalnică este Camera, față de ei! — Dar, poate în tăcere și în lene este majestate!

În dreapta extremă brăele și capotcele roșii ale fețelor bisericesti, catolice, mai înviorează panorama. Vlădicii nostri dela Oradea și Lugoj, (ceialalți sunt 7) fac o plăcută notă discordantă — cu fețele lor senine și patriarhalul port al bărbii — în posomoreala dreptei. Mijlocul, grosul este al mirenilor. Desigur pentru că este rar prilejul, ei se simțesc mai stângaci și mai plictisiți în sala asta, oare nu numai la înfățișare ci și în spirit este aidoma după sala camerei deputaților crotă. — În stânga — nu cea extremă — stau singuri în o bancă I. P. S. S. Mitropolitul dela Sibiu și ceialalți doi Episcopi ai Bisericii noastre răsăritene. (Pe galerie ascultă părinte M. E. Cristea). Mai la o parte doi vlădici ai sârbilor, Bogdanovici și nu mai știu care.

Încetul cu încetul, poveștile se mai infiripă. Se face un murmur ușor, din care străbate ritmic un alt murmur, puțin mai tare: al referentului, care aci ocupă loc într'un rând cu notarii.

Dispoziția însă foarte morocnoasă — până la venirea proiectului nostru. Cea mai frumoasă plictiseală se răspândește de pe scaunul presidențial ținut de contele Dessewffy Aurel în simple vestminte naționale.

Ai impresia unei comedii fără de voie; privind amănuntele, cum se poartă adunarea asta de mari, nepricepuți și prea odihniți boeri! Și e peste mână tot ce se îndură a face. Să-i vedeți, când au să depună un jurământ! Ridică trei degete, își boltește foalele, învârte ochii în dreapta și în stânga, repetă numai două cuvinte din trei câte i-se cetesc la jurământ. De tot majestuos!

Până în pauză se isprăvesc toate proiectele de lege înainte de cel cu pricină: lăcustele marocane vor fi stăpînite, căile ferate nu vor mai duce lipsuri, noi linii de tren se vor înființa, și învățătorii de stat vor avea toate bunătățile — împotriva căroră s'au ridicat.

Ca să nu adoarmă cu toții, *Kaucz Gy.* spune câteva cuvinte la proiectul pentru regularea direcțiunii căilor ferate. Un altul vorbește la proiectul învățătorilor de stat: Firește, amendamentele lor nu se primesc. De ce și-ar mai face de lucru cu neconținute îndreptări în text?

În locul lui Apponyi, vorbește *Wekerle*, recomandând textul original. Mai înainte vorbise pe scurt și *Kossuth Fr.* Ce minunat în cadrul schițat de posomoreală — el încetul greoiul, stângaciul, care își aduse și aci, la spate pe *Szterényi*.

Din partea guvernului mai sunt de față: *Günther* și *Darányi*. Tot pe fotoliu roșu, de catifea, șade și cardinalul din *Eger*.

Mai târziu intră Apponyi, iar ceilalți dispar. Aceasta e icoana Senatului, până la orele 11 și 20, când se dă nițică pauză.

Până la deschidere sosește și I. P. S. S. mitropolitul dela Blaj, vesel și vioiu, cu un teanc de hârtii în mână. Vorbește și cu unul și cu altul, dar când referentul face darea de seamă asupra proiectului cu privire la școalele nemaghiare — mai aruncă o privire asupra hârtiilor de înaintea sa.

Asta o face înainte de a lua cuvântul *Beöthy Zolt.* pe care-l ascultă cu mare atenție. Nu numai dânsul, toată dreapta extremă, și întreg senatul.

Beöthy Zs.: Aduce elogiul lui Apponyi. Recunoaște că în proiect se cuprind restrângeri, însă acestea sunt necesitate de împrejurările noastre speciale. Instrucția confesională — căreia îi recunoaște toate meritele — este o tendință centrifugală primejdioasă. Cu multă șiretenie ajunge să spună, că proiectul are un singur curus: de ce nu decretează *statificarea completă*?! (Două glasuri de aprobare!) Crede, că maghiarza nu se poate decât prin limba maghiară — și crede că a spus o mare înțelepciune. Și în școalele normale (preparandii) de stat se poate da învățătorilor o educație religioasă — prin urmare jertfa, ce așteaptă proiectul dela confesiuni, nici nu e așa de mare! Aderează la proiect. (De pomenirea naționalităților s'a ferit dinadins).

Lucian Bogdanovici (o figură înaltă, frumoasă, cu barba neagră. Vorbește foarte bine ungurește.) Tendințele proiectului au tulburat adânc, nu numai pe nemaghiari, ci pe toate confesiunile. Proiectul nu numai că impune greutăți noi, ci face iluzorii drepturile autonome. Ține să declare dela început, că nu este în contra învățării limbei maghiare, fără de care în viața publică și privată nu te poți ferici. Pentru asta s'a făcut însă de ajuns, luându-se în programele școlare limba maghiară. A pretinde dela toți să se poată exprima lămurit în limba maghiară, este ceva absurd. — Sârbii respectă statul și limba lui, așteaptă însă ca și limba și naționalitatea lor să fie respectată!! Nu se poate și nu-i iertat, a-i acuza cu nepatriotism pentru asta. (Linștea e absolută).

O grămadă de articole de lege poruncesc statului să ajutare munca culturală a confesiilor, fără de a le cere în schimb nici o știrbire. (Citează.) Ne întrebăm cu îngrijorare: ce se va alege din autonomia noastră? Ministrul se atinge de chestiile cele mai interne ale ei.

Disciplina aspră este numai un mijloc de-a slugărnicii corpul învățătoresc. Arată contradicțiile și apucăturile din mai mulți paragrafi. Îndeosebi alineatul 1 al § 21 este periculos. Oricare pretore și inspector lănit de merite va putea constata după placul său, dacă eutare învățător a făcut ori nu a făcut destul pentru învățarea limbei maghiare.

De ce este ministrul neîncrezător față de autoritățile confesionale? Ele până acum nu au dat nici o ansă la asta!! În chestii disciplinare guvernul ar trebui să pornească cercetare, numai când confesiunile nu și-au împlinit datorințele lor.

Nu este permis, ca învățătorii să fie expuși mișcărilor politice de partid. Din cauza asta respinge proiectul. (Tăcere.)

Baltik (superintendentul bisericii evanghelice. Are accentul de tot strein.)

Se bucură de ridicarea lefurilor. Nici în contra asigurării intereselor de stat, nu este. Primește

proiectul, însă are câteva cuvinte la numirea învățătorilor. Pentru urmărirea delictelor disciplinare avem destule judecătoria, — ce rost are înființarea noilor foruri?

În cel din urmă congres al lor, au declarat de păcat canonic agitația în contra națiunii maghiare. Destulă asigurare a intereselor de stat este asta.

Modificările acestea vor fi făcute — are nădejde. Primește proiectul (Aprobări îndelungate).

I. P. SS. Ioan Mețianu. Este convins, reprobarea sa va deștepta resens. Învățarea exuberantă a limbei maghiare nu se va putea numai în dauna celorlalte materii. Nu limba unește pe cetățeni, ci iubirea de patrie. Marii bărbați de stat maghiari au fost de aceeași părere cu noi. (Citează din *Eötvös*.) Din punct de vedere pedagogic, ca și din cel constituțional, proiectul este jignitor. Defectele lui s'au arătat pe deplin, în discuțiile prin presă și cameră. Acestea pot să convingă pe orișicine. Nu primește proiectul nici en bloc, nici en detail.

Vorbește P. SS. Ioan I. Papp.

Dăm în altă parte vorbirea întregă.

Vasile Hossu, episcopul Lugojului, vede în proiectul școlar două scopuri: *îmbunătățirea situației materiale a învățătorilor și apărarea intereselor statului*. În cece privește scopul dintâu spune, că învățătorii vor fi mai bine salarizați decât preoții. Cece privește al doilea scop: statul are drept, să se îngrijască de interesele sale numai atunci, când aceste sunt periclitate, cece acum nu e cazul.

Legile dau drept confesiunilor să instrueze în limba pe care ele o socot de mai potrivită. Iar aceste legi nu s'au abrogat.

Proiectul jignește mai departe dreptul de a susține școale și de a le conduce. Pentru greșelile unuia sau altuia nu este iertat a se lua drepturile întregii biserici. Este incontestabil, că proiectul a stârnit mari nemulțumiri între naționalități. *Intențiunile ministrului nu se vor realiza.*

Continuarea desbaterilor se amână pe Vineri, mâne fiind sărbătoare catolică.

Ședința se ridică la orele 2.

Din străinătate.

America.

Ruptura diplomatică dintre Mexico și Guatemala. În urma incidentului ivit între cele două state americane s'a rupt orice legătură diplomatică. Guatemala adevărată a deținut pe generalul mexican Limez, despre care se susține, că a ucis pe președintele republicii Guatemala, Brillas. Din această cauză statul Mexico a rupt legăturile cu Guatemala, pregătindu-se în același timp de războiu.

Japonia.

Pactul comercial și maritim între Japonia și Rusia a intrat în vigoare cu ziua de Luni.

Rusia.

Amnestie. Țarul a semnat un ucaz, prin care amnestiază pe foarte mulți condamnați politici de restul pedepsei.

Adunarea din Kvalensk. În orașul Kvalensk, din guvernamentul Saratov, a avut loc Luni o adunare de popor, la care au luat parte 5 mii de persoane. Deputații revoluționari din dumă au cerut sprijinul poporului. În urma acestor vorbiri comisarul poliției a disolvat adunarea. Poporul însă nu s'a supus, și astfel a fost nevoită să întrevină miliția, care a dat focuri. Un muncitor și un student de liceu au căzut, iar deputatul *Kirunow* a fost rănit grav.

India.

În Ravalpindși, oraș în India, indigenii s'au răscolit împotriva europenilor și a guvernului

englez indian. Au ținut întrunire și după aceasta s'au pus la cale scene atât de furtunoase, încât poliția n'a putut să le facă față. Răsculații au omorât persoanele autorităților și pe urmă au asaltat edificiul poliției. Au năpădit apoi asupra creștinilor și au atacat pe misionarii, aprinzându-le casele.

NOUTĂȚI.

ARAD, 8 Mai n. 1907.

Vremea.

Ne-am tot plâns de iarnă lungă și iată-ne de trei zile în plină căldură de vară. Azi de pildă, la amiază în Arad a fost în soare o căldură de 36 grade C. iar la umbră 30 grade. Seara în odaie avem 24 grade.

— **Știre personală.** P. S. Sa Episcopul I. I. Papp al Aradului a plecat Marți la Budapesta, unde azi a luat cuvântul în Casa Magnaților. Mâne — probabil la amiază — sosește acasă, unde românii îi prepară o simpatică primire.

— **Paștile în Arad.** Sfânta Înviere a fost sărbată în catedrala din Arad cu o pompă deosebită. Inconjurat de clerul aradan, a pontificat însuși P. S. Sa Episcopul Ioan I. Papp, care a rostit și o predică ascultată cu adâncă evlavie de poporul credincios; la urmă i-s'au făcut P. S. Sale călduroase ovațiuni.

— **Ședință publică și petrecere în Arad.** Societatea de lectură dela institutul pedagogic-teologic din Arad invită la *ședința publică*, care se va ține în Dumineca Tomii, 29 Aprilie st. v. (12 Maiu st. n.) în sala festivă a institutului. Inceputul la 4 ore d. am. Ofertele marinimoase se primesc cu mulțumită și se vor cuita pe cale ziaristică. Comitetul societății.

Programa: »Hristos a înviat«, cor bărb. 1. Cuvânt de deschidere de George M. Teaha, prez. soc. 2. a) »Hora Sinaii« de G. Ventura, cor. b) »Iarna« de C. G. Porumbescu, cor. 3. »Fericirea în concepție creștină«, dizer. de Petru Fleșer, teol. c. II. 4. a) »Noaptea« (serenadă), cor., b) »Vieața muzicanților«, cor. 5. Fragment din »Satira III« de M. Eminescu, decl. de Valeriu Popovici, teol. curs. I. 6. »Ciasul rău« de I. Vorovchievici, cor. 7. »Pestalozzi« de Ioan Cioara, ped. curs. IV. 8. a) »Suptirica din vecini« de G. Coșbuc, decl. de At. Florescu-Conciatu, ped. c. III., b) »Târgul dela Nămăești«, monolog de V. Pop, pred. de Petru Coroi, ped. curs. IV. 9. »Vieața țiganilor« de R. Schuman, cor.

Din incidentul întrunirii sinodului eparhial și în legătură cu ședința publică a institutului pedagogic-teologic, tinerimea română din Arad aranjază la Dumineca Tomii sara la 8 ore, în sala cea mare dela »Crucea Albă« un dans. Prețul de intrare, de persoană 2 cor. Venitul curat al petrecerii cu dans este destinat pentru augmentarea institutului pedagogic-teologic. Invitări separate pentru petrecerea cu dans, nu se trimit; publicul românesc este rugat a lua la cunoștință aranjarea petrecerii pe calea aceasta; — și este totodată rugat a sprijini în număr cât mai mare interpretarea noastră și scopul nostru cultural. — *Tinerimea română din Arad.*

— **Demagogul** partidului kossuthist a fost și este — Barabás Béla. Adevărat, Kossuth Franci nu l'a putut îndestul recompensa: nu l'a făcut viceprezident al dietei. În schimb, așa se vede,

l'a făcut palatin al său, cum a fost Helfli Ignácz palatin al bătrânului (Kossuth!) În această calitate Duminecă Barabás Béla s'a prezentat slujbașilor de tren dela Simeria (Piski), cari l'au primit cu alaiu mare și căror le-a spus îndată că le aduce dela ministrul Kossuth nu numai sănătate și voie bună, ci și știrea că *li-se va mări leafa*, și încă așa, ca sporul de leafă să li-se socotească dela 1 Ianuarie anul curent, să-și poată astfel plăți și datoriile! Așa a grăit Béla bácsi... Bieții »vasutyi« l'au ridicat în slava cerului și au pus jurământ sfânt că ei d'aci încolo sunt cu trup și suflet — kossuthiști.

Au drept să fie, căci ministru mai pomanagiul pentru ei n'a fost... Se îngrijește nu numai de viitorul lor, ci le plătește și datoriile din trecut.

Iar presa kossuthistă scrie laude mari și late despre »sentimentul kossuthist al micii dar imoasei colonii din Piski«... O, în felul acesta nu-i greu de a-i face pe toți ungurii kossuthiști, numai să se ajungă — bugetul!

— **Din cercurile socialștilor.** În sânul socialștilor internaționali din țară s'au născut unele neînțelegeri, provocate parte din antisemitismul ivit în partid, parte prin delăturarea unui mare protector al partidului, contele Ervin Battyányi. Antisemitismul a fost provocat de împrejurarea, că prea mulți conducători sunt ovrei, iar Battyányi a fost concediat în urma tendinței lui de a elibera partidul peste tot de conducătorii cei scumpi, cari în schimb nu aduc partidului nici un serviciu. Contele Battyányi la început ajută partidul socialist cu parole, mai în urmă a luat parte activă, inspirând și dând directivă în chestiile agrare. Și acum, după ce a voit să facă un serviciu și mai mare partidului, vrând să-l scape de conducătorii scump plățiți — i-s'au uitat toate binefacerile și l'au exchis din partid.

— **Achitați.** La arătarea căpitanului orașului Caransebeș, — scrie »Renașterea« — procurorul a ridicat acuză în contra mai multor fost coriști ai Reuniunii noastre de muzică, pentru câteva cântări românești de cuprins »anti-patriotic«, cari s'au cântat cu prilejul unei întruniri din lunile trecute. La pertractarea ținută Miercuri, acuzații d-nii: Alionte P. Hertilă, N. Bocean, G. Bona, N. Sporia și alții, vre-o opt, au fost achitați. — Cântările cu pricina fuseseră »Doru înstrăinatului«, — și încă două, aproape tot așa de »vino-vate«.

— **Proiectul pentru trenul electric între Pojon și Viena** este una din chestiile cele mai actuale, care preocupă cercurile politice din țară. Comisiunea economică a camerei a avut a doua întrunire în această chestie Luni p. m. Deputatul Kmetty, decanul facultății de drept dela universitatea din Budapesta, a vorbit în contra primirii proiectului și a propus, ca numai atunci să primească construirea acestui tren, după ce se va asigura Ungariei teritor vama autonom.

La a doua întrunire a comisiei economice, care a avut loc ieri, după o discuție înverșunată s'a purces la votare și dintre 15 membri 8 au fost în contra proiectului, iar 7 pentru. Comisia așadară nu va propune în cameră proiectul, ceea ce însă nu însemnează, că proiectul va fi respins din partea camerei. Guvernul va face, precum se afirmă, chestie de încredere din acest lucru.

Se prevede așadară o mică desbinare în sânul partidului independist, ba și al coaliției.

— **Comitetul sașilor** a ținut o ședință Luni la Sibiu, în care s'a luat la cunoștință ținuta deputaților sași față cu proiectul lui Apponyi. Li-s'a aprobat atitudinea și s'a enunțat, că nu e motiv de a părăsi partidul constituțional.

— **Nou avocat român.** Aflăm cu plăcere că dl dr. Aurel Monția din Șicula, cunoscut în societatea aradană unde stă de vre-o trei ani, a depus Marți cu deplin succes cenzura de avocat înaintea comisiei instituită pe lângă facultatea de drept din Budapesta. Multe felicitări.

— **Convocare.** Despărțământul »Medias-Ibașfalău« (Medgyes-Erzsébetváros) al »Reuniunii

învățătorilor gr.-cat. din arhidieceasa de Alba-Iulia și Făgăraș« în senzul §-ului 21 din statute își va ține adunarea generală de primăvară, *Duminecă în 19 Maiu a. c.* la 8 ore în școala gr.-cat. din Ibașfalău (Erzsébetváros), la care prin aceasta s'a invitat toți onorații membri de pe teritoriul acestui despărțământ, precum și toți aceia ce doresc înaintarea învățământului nostru popular. *Medias, 7 Maiu 1907. Izidor Dopp, președinte.*

— **Un nou tren.** Ministrul de comunicațiune a introdus un nou tren de persoane între Caransebeș și Timișoara. Trenul pleacă dimineața la 5.35 din Timișoara și sosește în Caransebeș la 8.48. De aici se întoarce la 6.30 seara și ajunge în Timișoara la 9.23. De Miercuri (1 Maiu) trenul circulează regulat.

— **Etna în ferebere.** Se telegrafiază din Catania: După raportul observatorului din Catania activitatea Etnei ia dimensiuni tot mai mari. Deschizătură craterului central fumegă și aruncă pietrii mai mici. În 4 luna curentă, la 11 ore și 10 minute înainte de amiază s'a format o nouă deschizătură, din care se varsă lavă ferbinte. Până în 6 l. c. în observatoriu s'a auzit neconținut șgomotul erupțiunii. Din Nicoloză au observat un fum roșu. Erupția Etnei ia din ce în ce proporții tot mai primejdioase. Lava amenință Nicoloză ai cărei locuitori fug îngroziți. Pe întreg ținutul cade o ploaie deasă de lavă și din crater se ridică un fum de 400 metri înalt.

— **Mai multe familii și o bucătărie.** Menagiul central cucerește din ce în ce mai mult teren. Cum se vestește din Berlin, acolo s'a destinat o parte nelocuită a capitalei pentru a se forma acolo o colonie întreagă cu menagi comun. Această colonie va fi compusă din mai multe case, dar în fiecare zidire ar fi o singură bucătărie, care ar provide cu alimente pe toți locuitorii. Afară de bucătărie care va mai avea și alte instalațiuni centrale: încălzit cu aburi, conduct de apă caldă, lumină cu gaz și electrică, mașină pentru delăturarea prafului, telefon și șopron pentru automobil.

— **Descoperiri astronomice.** Intre Marte și Iupiter s'a descoperit un grup de zece asteroizi. Cu această descoperire se impune astronomiei o nouă problemă și anume cea a determinării orbitei și a unor noi cercetări în regiunile cosmice. Deja anul trecut s'a făcut o foarte curioasă descoperire astronomică care răsturna unele teorii din astronomia oficială, și anume că un corp ceresc nu poate intra în orbita altui corp ceresc. Ei bine la 23 Februarie 1906 s'a descoperit o planetă, a cărei orbită trece prin orbita lui Iupiter. Descoperirea aceasta a pus pe gânduri pe toți astronomii.

— **Un baron finlandez în o colivie de lei.** Excentricul baron din Riga, Alexander Hahn a făcut un pariu de 10.000 de ruble, că va intra în o colivie de lei a cercului Truzzi, în care erau 14 lei.

Administrațiunea cercului nu i-a permis intrarea în circ baronului, în timpul reprezentațiunii, ci numai după reprezentațiune. Baronul a cedat și după reprezentațiune el a executat cu curaj pariul său, intrând în colivia cu cei 14 lei, față fiind prietenii săi și câțiva inși cu nervi mai solizi. Lei s'au dat îndărăt și s'au îndesat într'un colț al coliviei, uitându-se cu dispreț la dl baron.

Probabil că și-au zis că nu-și pun mitea 14 lei c'un ne-leu, după cum e știut că leul nu numai că nu atacă un șoarece, ci și fuge de el.

Dispreț, nedispreț de leu, baronul a câștigat premiul.

— **Mijlocul cel mai bun de înfrumșetare din lume! — Crema de față Regina,**

care pentru însușirea neîntrecută de frumșetare la expoziția din 1900 în Paris a fost premiată. Crema Regina, curată fața în timpul cel mai scurt față de orice catifelată. Un borcan 1 cor. 40 fil. Pudra Regina de cea mai bună dintre pudrele de pân'acum cunoscute. Se vând în culoare albă, roză și cremă. O șcatulă 1 cor. 40 iil. Săpunul crema Regina, e săpunul cel mai bun de toaletă pentru înfrumșetare a feței. O bucată 70 fil. De vândut în laboratorul chimical al lui Temesváry József, apotecar Szeged, Petőfi Sugár-ut și la Török József, apotecar, Budapest, Király-utca.

— Ospătărie națională în Arad. Recomandăm cetitorilor nostri ospătăria națională românească din Arad. În strada Boczkó, aproape de centrul orașului, ducând tramvaiul până acolo, dl Ignatie Pașca a zidit un frumos otel (cu 25 camere) și restaurant, care poate fi un loc de întâlnire al tuturor românilor călători. Este și o datorință a-l sprijini, fiind român, dar și de altfel otelul, mai ieftin decât toate, oferă cel mai mare confort, fiind aranjat foarte modern.

S'a pierdut urma unui vapor. Din Milano se telegrafiază, că societatea de navigațiune, »Veloce« e cât se poate de neliniștită, pentru că nu are nici o știre despre vaporul »Citta di Milano«, care a plecat din Neapoli la 8 Aprilie. Pe vapor se aflau o mie de emigranți.

— Nu știe ce e spre binele lui, cel-ce spre îngrijire mustăților folosește tot felul de unsoare. Ceea-ce dă culoare frumoasă mustăților, ce le întărește și le îndesă este numai vestita unsoare de mustăți de Hajduság (Hajdusági bajuszpedró,) inventată de Grósz Nagy-Ferencz, farmacist în Debreczen. — 3 șcatule 2 cor. 50 fil., trimise raucă cu rambursă.

Ultime informațiuni.

— Serviciul nostru telefonic. —

Arad, 8 Maiu 1907.

Episcopii români, cari sunt la Buda-pesta din prilejul ședinței senatului, vor petrece acolo până Vineri, când se va termina discuția asupra proiectului școlar în senat. Ministrul Apponyi va răspunde în ședința de Vineri tuturor vorbitorilor printr'un discurs lung.

Apponyi în Lovrin. Cu trenul de astă seară Apponyi a plecat la adunarea poporală din Lovrin pentru a participa la adunarea convocată pentru a paraliza mișcarea pangermană. Vor lua parte toți deputații din sudul Ungariei între cari și Burdia. Lui Apponyi i-se va face primire grandioasă.

Adunarea dela Ceica. La această adunare poporală la propunerea unui Ardelean s'a trimis în numele tuturor românilor (!?) telegrame de felicitare lui Kossuth și Apponyi. Abia au luat însă parte câțiva români la această adunare.

Bursa de mărfuri și efecte din Budapesta

Budapesta, 29 Aprilie 1907.

INCHEEREA la 12 ORE :

Grâu pe Aprilie 1907 (50—kg.)	9:22—9:23
Secară pe Aprilie 1907	7:56—7:97
Ovăs pe 1907	6:91—6:92
Cucuruz pe Maiu 1907	5:94—5:95
Grâu pe Octomb. 1907	9:66—9:67

INCHEEREA la 5 ORE :

Grâu pe Aprilie 1907.	8:09—8:10
Secară pe Aprilie 1907	7:79—7:80
Ovăs pe Aprilie 1907	6:85—6:86
Cucuruz pe 1907	5:80—5:81
Grâu pe Octomb. 1907	9:33—9:34

— Prețurile socotite după 100 kgr. și în bani gata. —

BIBLIOGRAFIE.

Carte didactică aprobată. Ministrul cultelor și al instrucției a aprobat cu rezoluțiunea sa dela 28 Martie a. c. nr. 28.419 următoarele scrieri de ale dlui Iuliu Vuia.

1. Curs practic de limba maghiară pentru clasele 1, 2 și 3 ale școlii primare, care cuprinde: exerciții de citire, intuițiune și gramatică, precum și elemente de aritmetică și geografie și

2. Curs practic de limba maghiară pentru clasele 4, 5 și 6 ale școlii primare,

care cuprinde: exerciții de citire, intuițiune și gramatică, precum și elemente din aritmetică, geografie, istorie și constituție.

Abcdar după metoda sunetelor vii de I. Vuia ediția II. Prețul 40 fil.

Tabelele de citire se capătă numai la dl Iuliu Vuia în Comloșul-mare cu 5 cor. 72 fileri garnițura.

În tipografia diecezană din Arad (Battyányi u. 2) au apărut:

Curs practic de Fizică și Chimie pentru cursul primar de Iuliu Vuia, aprobat de ven. consistor. Este unicul curs de Fizică la noi, scris pe baza noului plan. Prețul 50 fil.

FRANZ JOSEF Apa purgativ

medicament fără păreche contra constipației.

Redactor responsabil Ioan N. Iova.
Editor-proprietar George Nichin.

Aduc cu stimă la cunoștința on. public, că'mi încep

praxa medicală

în Buziás, Templom-u. 11

◆ în 15 Mai 1905. ◆

Dr. Valeria Curtuțiu.

Bogdarigós gyógyfürdő

(Băile minerale Bogdarigós)

Comitatul Timiș, pe linia Timișoara—Radna—Lippa, la 7 Km. dela stația Charlottenburg. Stațiune telefonică și de poștă pe terenul băilor. E consult să se comande mai dinainte trăsurile la gară. Băile prin situația lor e un loc excelent climateric și vilegiatură, precum și vindecător, apa are un efect bun pentru ischias, gută și rheumă, precum și la boalele de nervi, ș. a. cari prin ordinul ministerului de interne Nr. 39.445—1906 s'a introdus în rândul băilor vindecătoare. Medic permanent și farmacie.

Bucătărie excelentă și odăi frumoase.

Lămuriri mai detaliate dă în Bogdarigós:

Vád. Rimmel Mátyásné,

și 'n Timișoara:

Năgele Antal, farmacist

Temesvár-Gyárvaros, Fő-utca nr. 44.

Telefon-nr. 322.

ca proprietari de băi.

Dr. Múlek Lajos

notar public regesc

și-a mutat cancelaria

în str. Salacz Gyula nr. 2.

(Casa Nikolics).

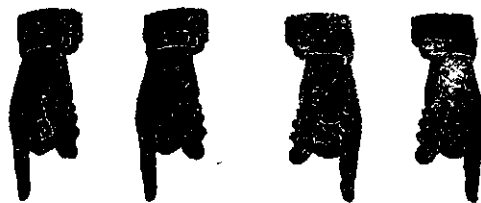
Legătoare de ciorapi

ARAD

Andrássy-tér nr. 20.

(Palatul Fischer Eliz).

Stă la dispoziția p. t. publicului.

GROSZ NAGY FERENCZ

farmacie și laborator
de articole cosmetice

DEBRECZEN, colțul străzii Șaş

recomandă cele mai renumite medicamente ale sale.

132 de ani cu bun renume!!

Hajdusági
Bajuszpedró.

Pomadă de mustață
DE HAJDUSÁGI

Mustața e frumoasă

dacă întrebuințezi

pomada Hajdusági,

cea mai bună pentru creșterea și potrivirea mustăților, pregătită din materie neunsuroasă. Efectul se vede foarte tute și cu siguranță. Scutit prin lege. Un borcan 50 fil. Prin poștă se trimite numai 3 borcane cu 2:15 Cor. Pe lângă rambursă gratuit.

Mai mulți de o mie de medici renumiți recomandă și comandă pacienților lor

Balzumul regesc

contra podagrei și a reumel, recunoscut mai bun medicament de întreaga lume.

Védjegy.

O sticlă 2 cor. În provincie 2 cor. 50 fil. 3 sticle 6 cor. 65 fil. pe lângă rambursă gratuit. Medicament îngăduit de către ministrul de interne.

CREMA FAY. O mare bucurie poate fi pentru dame, că am înventat un medicament, unicul, ce nu-i stricăcios pentru pielea feței.

Știind că toate alifile de până acum pentru înfrumusețarea feței sunt stricăcioasă, după multă străduință mi-a succedat, se inventez un medicament nestricăcios. Nu conține mercurul, prin urmare:

Crema Fáy e unica nestricăcioasă contra pistruiilor, jăbrilor și alte boale de piele.

Crema Fáy dealătură ori ce beșicătură, peciugini și ori ce pată.

Crema Fáy face să dispară sbărciturile, fața pielii e face mai fină și mai curată.

Crema Fáy nu conține nici plumb nici mercurul, și astfel nu e stricăcioasă.

Crema Fáy nu conține materii unsuroase, e în formă de spumă, cu miros plăcut și nu face să lăucească fața.

Crema Fáy se poate folosi și ziua, deoarece nu conține unsoare și supliște bine powder.

Un borcan de CREMA FAY 1 cor. Săpunul Crema Fáy, regele săpunurilor de toaletă: 1 cor.

Pudra Fáy întrebuințată cu crema cu tot redă feței o culoare frumoasă, purpurie. O cutie 1 cor.

Pentru sulemenirea feței corespund trei culori, de-și schisă nrul 8, rosie nrul 12 și roșie închis nrul 18, deci la comande rog să vă provocați la numer. Acestea alifii sunt atât de naturale, încât ori cine le poate întrebuința fără se observa însă. — Un borcan 4 cor.

Apă de pistrui. Cel mai bun medicament pentru delaturarea și pistruiilor efect admirabil, căci îndată redă feței culoare curată, și nu-i stricăcios. Prețul unei sticle 1 cor. 20 fil. Săpun de fiară pentru aceasta apă 80 fileri.

Medicament pentru vopsirea părului în culori blond, brunet și negru. Efect la moment. O singură vopsire e îndejuns, ca părul sau mustața o lună să aibă culoarea ce-o dorește. Nu înasprește părul. O sticlă cu medicament pentru ori și ce culoare 4 cor., ce e de ajuns pe un an întreg.

Picturile Senega pentru piept. (Contra tusei și a astmei.) — Iarna îndesă pe vremea, când e noros mulți suferă de tuse, respinare neregulată, astmă, nădușală etc. Aceste boale îl istonesc pe om în un grad, că de multeori abea poate să doarmă, asudă, are dureri de cap, spate. De toate acestea se poate mântui ușor, dacă întrebuințază Picturile Senega pentru piept. Prețul unei sticle 1 cor. 40 fil.

Blenorrhin este cel mai bun medicament pentru boale venerice atât la bărbați cât și la femei. În o săptămână deplină însănătoșare chiar și la morburile vechi. Mare discreție, pe din afară cu inscripție »Coloniale«. Prețul unei sticle cu cele necesare ce ajunge se vindece pe femeie sau bărbat, 3 cor. 50 fil.

Pilule Resanguin, unicul medicament în caz de neregularitate periodică, la dureri ascunse și la răceli de acest soi. Inceată durerile, la moment redă sănătatea. — Un borcan 2 coroane.

Picături indiane pentru dinți alui NAGY. Frecând gingivalele cu ele, durerile de dinți provenite din ori ce cauză, ncteează la moment. O sticlă 70 de fil.

FARMACIA

GROSZ NAGY FERENCZ

DEBRECZEN.

Comandele pentru liferarea se face cu reîntorcerea poște în întreaga țară.

Se nu mai suferă nimeni!

pentru că poți scăpa de ori-ce durere provenită din răceală prin vestitul

Spirit de gheață (jégzesz).

E singura mângâiere pentru cei ce suferă de podagră ischiași și reumă.

Nu este numai un medicament indispensabil de casă, dar din cauza efectului grabnic și radical chiar o minune.

Di învățător-director Z. Szöke Albert din Panczélseh îmi scrie următoarele:

Spiritul de gheață l'am primit cu mulțumire; mi-a făcut o mare bucurie, că în trei rânduri și anume la o durere de măsea, la durere de stomach, la durere de înțepenirea gâtului și odată la durere de cap l'am folosit cu deplin succes. Il recomand călduros ori-și-cui, căci e o adevărată binecuvântare pentru cei-ce suferă.

Mai cer 3 sticle mari.

Durerea de dinți și de cap înceată deloc de el.

La oboseală, simț de slăbiciune, la esofarea după lucrul greu, la împunsături din coastă, la scrintituri, la dureri de stomach, de piept și la dureri de foale etc, după o singură frecare omul se simte ca de nou născut.

Minutul **Spirit de gheață** a întrecut D-Tale — toată așteptarea mea, drept aceea mai cer șese sticle mici din acest medicament escelent. Cu deosebită stimă

Kékellő Josif László, paroch.

Dragă Die apotecar! Binevoește a-mi trimite cu rambursă șase sticle mici din vestitul

Spirit de gheață (jégzesz)

cu întoarcerea poștei; căci au un efect foarte bun și se pot folosi cu un mare rezultat: și-l recomand foarte călduros ori-și-cui.

Dumnezeu să trăiască pe inventatorul spiritului de gheață.

A tkár Bander Gábor, măsur.

E cu neputință a înșira nenumăratele epistole de recunoștință și mulțumită, prin cari e **spiritul de gheață.**

Aceste puține specimene dovedesc eselența și marea lui răspândire într'un timp foarte scurt, încât deja are și imitatori.

Inventatorul și unicul său fabricant este:

Szémann Ágoston

apotecar

HATVAN.

3 sticle mari sau 6 sticle mici trimit franco ori-unde.

Prețul: 1 sticlă mare 1 cor. 20 fil., sticlă mică 60 fil.

Fie-care sticlă e sigilată și numele inventatorului se află atât pe sticlă, cât și pe avisul de folosință.

Pe postă se numai 3 sticle mari sau 6 sticle mici se poate trimite.

Să ne ferim de imitațiuni.

„Laboratoire Cosmetique Matilde“

Contra catharelor cele mai învechite a le

ofticeii,

mai folositor e decât ori și ce altele sirupul de brad Castillio.

47 Kigr. cântărea di Dr. Gera Attila din Volsánka, care din tuberculosă s'a vinderat prin sirupul de brad Castillio și de sirupul Hypophosphat

s'a îngrășat de 120 Kigr.

Alinã tnsa, încetează asudările de peste noapte, patentează apetitul bolnavului, încetează scui-parea de sânge. Prețul unei sticle 2 cor. 40 fil. In casuri de tot grave și pilulile „Guajacolin“ o cutie 4 cor.

Pentru anemici, femei în galbina re, pe cari ti doare foarte mult mijlocul spatelor, căror le slăbese puterile la un lucru bagatel, pe cari consecvent ti doare capul slabilor, cari doresc că se îngrășe și întărească, cel mai bun medicament e „SYR HYPOPHOSPH. Co KUN“, recomandat de mai mulți medici. O sticlă 2 cor. 40 fil.

Epistole de recunoștință în schimbul timbrelor de trimetere pot da ori și cui.

Iată câteva:

On. Dlui Kun István, farmacist în Hajduszovát. Vă rog a-mi mai trimite o sticlă sirup de brad. Cu efectul celei lalte sunt deplin mulțumit. Cu stimă Nicolau Bogdan, paroch, Miclău-Lazur, u. p. Drág-Cséke.

On. Die! Lucrurilor publicate în ziar nu le-am dat crezământ până acum, dar de când am comandat dela Dta sirupul Hypophosphat, recunosc că și în cenusă se găsește mărgăritar. Ori și cui pot recomanda cu conștiința liniștită medicamentele Dvoastre. — Dzeu să te trăiască, ca să poți lucra pentru binele omenimei etc. Alexandru Gera, preot gr.-or., conducătorul domeniului episc., Beiuș.

Fără mercuriu și plumb! Nesticăcios!

CREMA-ALIFIA- 1 coroană.
SAPUNUL MATILD 1 cor. 60 f.
PUDRA 80 fileri.
1 coroană.

Dacă nu folosește, prețul se retrimite!

Doamnelor!

Dacă doriți o față curată, frumoasă și rumenă să-ții delături pistrul, petele de ficat, so întrebuințați

CREMA-ALIFIA- 1 coroană.
SAPUNUL MATILD 1 cor. 60 f.
PUDRA 80 fileri.
1 coroană.

Dacă nu folosește, prețul se retrimite!

Nu mai mor porcii!

Pravul de porci (scutit prin lege și sprijinit de stat) este o invenție epocală pentru economii. Cine o întrebuințează după îndrumările prescise: porcul scapă și de boala cea mai primejdioasă și că cele scrise nu formează reclamă, mă îndătoresc se dau prețul pentru fiecare porc mort, dacă întrebuințând acest prav, porcul totuși o murit. — O cutie 2 coroane.

Se capătă la farmacistul KUN ISTVÁN laboratoriu de medicamente cosmetice

„Laboratoire cosmetique MATILDE“ (intemeia după modelul celui din Paris la 1895 în Budapasta HAJDUSZOVÁT 3a (lângă Debreczen).

Lucza József

curejtoarie de rochi chemica și gouvrat
SEGHEdin, strada Laudon nr. 9.

Rochi pentru dame, haine bărbătești și de copii, îmbrăcămînți preoțești, uniforme militare.

OBIECTE PENTRU CASĂ

perdele, fețe de masă, cuverturi, broderii, stofe de mobile, mănuși, umbrele și tot felul de obiecte din fahul acesta. Rochiile se curăță întregi nedescusute, fără să-și piardă culoarea, lustrul și fasonul.

Curățitul unei haine bărbătești 1 fl. 20 cr.

Micile reparaturi și călcatul hainelor dela curățit, este gratuit.

Catifea și plūs, se primește pentru aburat. Gouvratul se execută în felul cel mai frumos și uimitor de ieftin. Curățitul chemic al perdelelor de dantelă, se execută cu multă îngrijire.

Comandele din provincie, se execută punctual și repede.

Corespondent

de limba germană, română, posibil și limba franceză, cu cunoștințe de comptabilitate

se caută

pentru o casă de manufactură en gros în România.

Condițiuni speciale: Să fie creștin, etatea cel mult 30 de ani, liber de armată, de preferat cei cari au mai lucrat în branșa manufacturei.

Oferte cu pretențiunile de salar și extrase după certificatele de studii și de serviciu în cele trei limbi, a se adresa la Administrația ziarului sub

„D. P. 16“.

Ciorapi!

Cămăși matroz!

Sokne, mănuși

de mătasă și ață, în calitatea cea mai bună, asortiment bogat.

Prețuri absolut ficse!

Bársony Andor

mare prăvălie de ciorapi

Arad, piața Libertății nr. 17.

SPECIALIST!

Pregătirea, repararea și aurirea obiectelor bisericesti.

Telefon 135.
GELLER I.
giuvaergiu
Arad, Andrássy-tér Nr. 14
(Palatul Hermann.)

Mare deposit de
ciasornice fine
de buzunar de
aur și argint,

mare asortiment
în juvaericele,

mai departe
tacămuri de masă
din argint veritabil

și obiecte de lucș

Numai articole bune

se pot căpa la

HEGEDÜS GYULA

prăvălie de parfumuri, rechisite de barberie în Arad

ANDRÁSSY-TÉR 15.

Mare asortiment de rachete veritabile englezești pentru
tenis și mingii, folbaluri, mingii de gomă, coșuri de călă-
torie, cosmeticuri franțuzești și englezești.

Catalog de prețuri se trimite la dorință.

Mașina de spălat cu

aburi (Teligöz')

sistem JOHN.

Cea mai perfectă mașină de
spălat a actualității!

In raport cu spălatul
cu mâna, se economi-
sesc 75% din timp,
lucru, săpun, sodă apă
și combustibil.

Aparat de spălat, fert,
aburit și desinfectant
totodată.

Ocupă loc mic.

Garantie: se trans-
poartă pentru în-
cercare fără nici
un obligament.

**Rufele
se cruță.**

Deposit stabil:

Pöhm János

ferărie.

ARAD, Szabadság-tér.

Catalog de prețuri se trimite la dorință.

„Severineana“

SOCIETATE COMERCIALĂ PE ACȚII
în Caransebeș

recomandă bogatul ei deposit în tot felul de mărfuri,
într'alte:

=== **COLONIALE** ===

VINURI

în deosebi roșu de Carloveș pentru trebuințele sf. sărbători
și alb de Magyarád de o calitate escelentă,

Lumini

pentru masă și biserici din fabricele cele mai renumite,

◆ **FĂINĂ** ◆

Produce

=== **Ferărie** ===

precum fer pentru trebuințele industriale și economice, apoi
vase de menagiu emailate, tinichea, etc., etc.

MANUFACTURĂ

Cretoane, Chiffoane, Zefire, cămăși, cravate, ciorapi, asor-
timent mare de tot felul de bumbacuri pentru manufactură
de casă, etc., etc.

Atragem mai departe atențiunea onoratului public asupra

„CHEAGULUI“

în formă de esență pentru producerea de brânză, compus numai din rânză
de vițel, garantat curat și nestricăcios, nu de asemenat cu alte fabricate de
solul acesta, năic în felul său. Modul de folosire se trimite grătuit.

Gine n'a jucat încă cu succes la loteria
de clasă

Gine peste tot nu și-a încercat încă no-
rocul în ea

Gine dorește într'adevăr să ia odată câș-
tigul cel mare

Gine dorește să fie servit prompt și real
acela să se adreseze cu toată în-
crederea la marea colectă de noroc a lui

GAEDICKE, Budapest.

Ofere pentru tragere la I clasă în 23 și 24 Mai.

Intreg	Jumătate	Un sfert	O optime
12. —	6. —	3. —	1½ cor.

Cecuri postale pentru trimiterea banilor porto
franco.

BANCA

GAEDICKE

Budapesta, IV., Kossuth Lajos-u. 11.

E indispensabilă în ori ce casă.

E indispensabilă în ori ce casă.

OPURI și BROȘURI

Se recomandă

FOI PERIODICE

a executa următoarele:

INVITĂRI

~

BILETE DE LOGODNĂ
după dorință și în color

~

BILANȚURI

~

ANUNȚURI FUNEBRALE

PREȚ-CURRENTURI
în orice număr

~

NOTE

~

STATUTE • LIBELE

~

CIRCULARE

• Tot felul de lucrări tipografice •

atingătoare de această branșă

PROGRAME

~

BILETE DE CUNUNIE
după dorință și în color

~

ADRESE

~

BILETE DE ÎNTRARE

CĂRȚI DE VISITĂ
diferite formate

~

MENU

~

PLICURI CU FIRMA

~

OBLIGAȚIUNI

„TRIBUNA“

ARAD

Str. Deák Ferencz nr. 20

• Diferite tipăriri pentru bănci •

Comandele primite să efectueze prompt și consciincios.

CĂRȚI în COMISIUNI

Prețuri moderate!

EDITURĂ PROPRIE

AMESTEC DE CAFEA PRĂGITĂ INDIANĂ

ce cea mai bună, cea mai aromatică, cea mai cercată și totuși cea mai ieftină cafea dintre toate cele cunoscute până acum.

Se capătă în ARAD numai a

Bothstein Mór

Telefon 350. prăvălia de delicatose și spacerie „La pisica neagră” Telefon 350

Arad, piața Szabadság nr. 3.

Aduc la cunoștința onoratului public cumpărător, că amestecul de cafea făcut de mine, va fi compus numai din **cafea nobilă de India sudică**, de trei ori pe săptămână, cu mașini de prăgit ale mele foarte comandate spre acest scop, chiar de aceia mă adresez cu aceia rugare către publicul din Arad și jur se binevoiescă se facă la mine o încercare, să se convingă despre cele spuse.

Amestecul de cafea indiană pregătită, se poate căpăta în următoarele pachete: $\frac{1}{8}$ klg. 50 fil., $\frac{1}{4}$ klg. 1 cor., $\frac{1}{2}$ 2 cor.

Magazin mare de:

Vinuri de șampanie franțuzești și ungurești,
liquor din țară și străinătate, precum tot felul
de articoli de specerie.

Nr. telef. pentru oraș și comitat 509

BANI

pe moșii și case de închiriat din Arad

cu amortizație de 10—70 ani

după mărimea sumei împrumutate cu 4, $4\frac{1}{4}$, $4\frac{1}{2}$, $4\frac{3}{4}$ și 5⁰/₀, pe lângă dividendă de mijlocire și amortizație de interese corăspunzătoare până la valoarea cea mai mare.

Spese anticipative nu sunt, la dorință anticipez spesele de intabulare, convertez datoriile de interese mari.

— Resolvare grabnică, serviciu prompt. —

SZÜCS F. VILMOS

Representanța pentru mijlocirea de împrumuturi a

Institutului pentru credit fonciar din Sibiu

pe teritorul comitatului Arad, orașului Arad, comitatulu Bichiș, Gyula, Ciaba.

ARAD, Karolina-utca 8. (Casa proprie.)

(Lângă filiala Poștei.)

Primește pe lângă onorar seuisitorii de afaceri abili și demni de încredere.

Norocul lui Török este vecinic.

Este neîntrecut norocul de care este favorizată casa noastră de bancă.

În scurt timp am plătit onorațiilor noastre mușterii mai **30.000,000 cor. câștig;** între acestea cele două mai mari câștiguri, și adică:

de douăori câștigul principal de **600,000 cor.,**

cel mai mare câștig de coroane **400,000,** apoi 6 à **100,000,** 3 à **90,000,** 3 à **80,000,** 3 à **70,000,** 4 à **60,000,** mai multe à 50,000, 40,000, 30,000, 25,000, 20,000, 15,000 și afară de acestea nenumărate 10,000, 5,000, 3,000, 2,000, 1,000, 500 și alte câștiguri.

Vă recomandăm deci ca la cele mai apropiate trageri de losuri să luați parte și să comandați la noi losuri de noroc.

La noua tragere puse pe

125,000 losuri **62,000** câștiguri, și se va sorți cu totul oribila sumă de **16.457,000** coroane.

Cel mai mare câștig este la caz **1.000,000** cor.,

apoi 1 renumerație **600,000** coroane, 1 câștig **400,000,** 1 à **200,000,** 2 à **100,000,** 2 à **90,000,** 2 à **80,000,** 2 à **70,000,** 2 à **60,000,** 1 à **50,000,** 3 à **40,000,** 3 à **300,000,** 6 à **25,000,** 9 à **20,000,** 13 à **15,000,** 44 à **10,000** coroane și încă multe câștiguri.

Care zi din **săptămână** este pentru Dta de **însămănătate?** Comandați la noi un astfel număr de los, care este însemnat lângă ziua în care a-ți avut parte de vre-o întâmplare mai extraordinară.

Duminică
12314

Luni
53093

Marti
123027

Mercuri
123028

Joi
12411

Vineri
55348

Sâmbătă
60015

Prețurile losurilor de clasa I-ă sunt:

$\frac{1}{8}$ losuri orig. fl. —75, sau cor. 150; || $\frac{1}{4}$ los original fl. 150, sau cor. 300;
 $\frac{1}{2}$ " " " 300, " " 600; || $\frac{1}{1}$ " " " 600, " " 1200.

Losurile le espediem cu rambursă ori dacă se plătesc înainte. Plan oficios gratuit. Comande pentru losuri originale cerem imediat, dar mai târziu până în

23 Maiu a. c.

Rugăm comande cu toată încrederea, deoarece losurile noastre de noroc sunt foarte căutate și se trec iute.

CASA DE BANCĂ A LUI

TÖRÖK A. és Tsa

Telegram-adresă:
„Török, Budapest”.

BUDAPEST.

Telegram-adresă:
„Török, Budapest”.

Cea mai mare prăvălie de losuri din țară.

Filialele noastre de vânzare:

Centru: Szervita-tér 3a, I. filială: Váci-körut 4a.
în palatul propriu.

II. filială: Teréz-körut 46a. III. filială: Muzeum-körut 11a.